

N. 112

SEANCE DU SOIR — AVONDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. MOUTON, PREMIER VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER MOUTON, EERSTE ONDERVOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 20 heures.
De vergadering wordt geopend om 20 uur.

VOORSTEL VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE ARTIKELEN 259BIS EN 259QUATER VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK

VOORSTEL VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 18 JULI 1991 TOT WIJZIGING VAN DE VOORSCHRIFTEN VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK DIE BETREKKING HEBBEN OP DE OPLEIDING EN DE WERVING VAN MAGISTRATEN

VOORSTEL VAN WET TOT AANVULLING VAN ARTIKEL 21, § 1, VAN DE WET VAN 18 JULI 1991 TOT WIJZIGING VAN DE VOORSCHRIFTEN VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK DIE BETREKKING HEBBEN OP DE WERVING EN DE OPLEIDING VAN MAGISTRATEN

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LES ARTICLES 259BIS ET 259QUATER DU CODE JUDICIAIRE

PROPOSITION DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 18 JUILLET 1991 MODIFIANT LES REGLES DU CODE JUDICIAIRE RELATIVES A LA FORMATION ET AU RECRUTEMENT DES MAGISTRATS

PROPOSITION DE LOI COMPLETANT L'ARTICLE 21, § 1er, DE LA LOI DU 18 JUILLET 1991 MODIFIANT LES REGLES DU CODE JUDICIAIRE RELATIVES A LA FORMATION ET AU RECRUTEMENT DES MAGISTRATS

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 259bis en 259quater van het Gerechtelijk Wetboek en van de twee voorstellen van wet tot wijziging en tot aanvulling van de wet van 18 juli 1991.

Nous abordons l'examen de la proposition de loi modifiant les articles 259bis et 259quater, ainsi que des deux propositions de loi modifiant et complétant la loi du 18 juillet 1991.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Erdman, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, allereerst wil ik onderstrepen dat de drie parlementaire initiatieven die wij thans bespreken met het akkoord van de indieners in één tekst werden gegoten met het doel de wet van 18 juli 1991 met betrekking tot de werving en de opleiding van magistraten te verbeteren.

Ik kan bondig zijn omdat het verslag alle elementen van de voorstellen uitgebreid weergeeft.

Wat werd gewijzigd? Ten eerste, het wervingscollege heeft moeten vaststellen dat er maar één examen per jaar kon worden gehouden. Door de correctie die wordt aangebracht, kan meer dan een examen per jaar worden ingericht, met uiteraard tot gevolg dat een rangorde, vooral van de geslaagde gerechtelijke stagiairs, moet worden bepaald.

De tweede wijziging vloeit voort uit het feit dat in functie zijnde magistraten, worden geacht het examen van beroepsbekwaamheid te hebben afgelegd. Dit geldt voor de referendarissen bij het Arbitragehof, de leden van het auditoraat van de Raad van State en de leden van het coördinatiebureau van de Raad van State. Tijdens de besprekingen is onderstreept dat het niet gaat om een gelijkenschakeling van de door deze magistraten afgelegde examens en het examen van beroepsbekwaamheid, maar wel om af te leiden uit hun benoeming en bediening van hun ambt dat deze magistraten als het ware het examen van beroepsbekwaamheid hebben afgelegd.

Het derde punt heeft in de commissie niet alleen aanleiding gegeven tot het wijzigen van het oorspronkelijk ingediende voorstel van wet van collega Henneuse, maar ook tot een uitvoerige bespreking van het statuut van de plaatsvervangende rechter. De minister van Justitie had op een mondelinge vraag in de Senaat geantwoord dat het dossier van de plaatsvervangende rechters individueel zou worden onderzocht en beoordeeld.

Ook in de gerechtelijke wereld leefde het idee dat de plaatsvervangende rechters die de functie vervullen, geacht worden het examen van beroepsbekwaamheid te hebben afgelegd.

De wettekst was echter dubbelzinnig, zodat sommige plaatsvervangende rechters meenden dat zij dat examen niet moesten afleggen en anderen dat zij dit wel moesten doen. Men is dan tot de vaststelling gekomen dat sommigen die het examen wel hebben afgelegd, niet geslaagd waren, met alle gevolgen van dien.

De commissie oordeelde dat hierin klaarheid moest worden gebracht. Zij heeft de korte weg gevolgd, alle bijkomende voorwaarden weggewist en gesteld dat alle plaatsvervangende rechters geacht worden het examen te hebben afgelegd, zelfs degenen die vóór het in werking treden van de wet eervol ontslag hadden gekregen. Op grond van het oorspronkelijke voorstel van collega Henneuse meende men namelijk dat rekening moest worden gehouden met de magistraten die te goeder trouw wegens de opgelegde onverenigbaarheid van het ambt van rechter met bepaalde ambten of mandaten ontslag hadden genomen, terwijl zij, indien zij vooraf alle consequenties hadden gekend, misschien toch zouden hebben geopteerd voor de carrière van magistraat. Dit is de reden waarom de commissie die situatie heeft rechtgezet.

Het huidige voorstel brengt mijns inziens een merkelijke verbetering en zal de onduidelijkheid waarvoor vele betrokkenen zich geplaatst zagen, wegwerken. De hele situatie bewijst dat de eerste versie van de wet meer duidelijkheid vereiste.

Ik breng hulde aan het wervingscollege en de examencommissies, die in moeilijke omstandigheden uit het niets een examenprogramma hebben uitgewerkt en gezocht hebben naar criteria. Voor sommigen lag de lat misschien nogal hoog. Dit beantwoordde echter aan de vereisten die de wetgever in de wet had ingebouwd. De wet stipuleerde immers dat de beroepsbekwaamheid van de toekomstige magistraat effectief moest worden getoetst en dat het examen hiervoor de nodige garanties moest bieden. Een kandidaat die slaagde, moest als het ware een label van beroepsbekwaamheid krijgen. Die term komt trouwens uitdrukkelijk in de wet voor.

Er zijn mij in verband met het examen twee opmerkingen ter ore gekomen. Ten eerste schijnt men bij de beoordeling van de kandidaten geen oog te hebben gehad voor bepaalde voorwaarden die door de wet werden opgelegd. Men heeft alle kandidaten op gelijke wijze beoordeeld, daar waar de wet, bijvoorbeeld, voor bepaalde ambten een zekere anciënniteit en ervaring oplegt. Hierdoor werden onervaren kandidaten die rechtstreeks van de universiteit kwamen, op dezelfde manier beoordeeld als iemand met jaren ervaring aan de balie. Toch was er uitdrukkelijk gezegd dat dit examen niet zozeer de kennis moest toetsen, maar alle facetten van de beroepsbekwaamheid.

Ten tweede heeft men zich bij de ondervraging beperkt tot twee thema's, het ene uit het burgerlijk recht en het andere uit het strafrecht. Eenzelfde beoordeling van beroepsbekwaamheid kon gebeuren op thema's zoals handelsrecht, arbeidsrecht, economisch recht enzovoorts waarin sommigen meer beslagen zijn door hun beroepservaring. Zij werden tijdens het examen geplaatst voor domeinen waar zij geen voeling meer mee hebben.

Wie examens afneemt, weet uit ervaring dat men aanvankelijk zeer streng is, maar dat men met de jaren wat toegeeflijker wordt bij de beoordeling. Dit zal ook wel het geval zijn voor het wervingscollege en voor de examencommissies. Ik spreek alleen de hoop uit dat dit niet zal leiden tot een zodanige nivellering dat uiteindelijk het doel van de wet niet wordt bereikt. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, zoals collega Erdman heeft gezegd, hebben de drie voorstellen van wet de bedoeling enkele onvolkomenheden in de inmiddels operationele wet van 18 juli 1991 te verhelpen. De voorstellen die betrekking hebben op de recrutering van de magistraten enerzijds en op de vrijstelling voor examens van een aantal juristen die in het verleden al strenge examens hebben afgelegd anderzijds werden door de commissie van de Senaat eenparig aangenomen. Het voorstel inzake de gewezen plaatsvervangende rechters werd in de commissie gewijzigd door de schrapping van de termijnen van vijf en zeven jaar. Het is de bedoeling daardoor het wetsvoorstel een algemeen karakter te geven en het minder expliciet te verbinden aan de uitoefening van een politiek mandaat.

Collega Erdman heeft ook de onvolkomenheden aangegeven van het examen voor de werving van magistraten. Het was te weinig praktisch en eenzijdig wat de thema's betrof. De VLD heeft in beginsel geen bezwaar tegen de drie wetsvoorstellen waarvan ze

er één heeft medeondertekend. Het gaat in essentie om verbeteringen van de wet van 18 juli 1991 die reeds bij de eerste toepassing enkele lacunes heeft vertoond.

De VLD wil toch waarschuwen voor een aantal zaken. Twee van de drie voorstellen betreffen de vrijstelling van deelname aan het examen. Hoewel het hier om terechte en logische vrijstellingen gaat, mogen deze geen precedent vormen om later « met de losse hand » bepaalde categorieën van personen vrij te stellen. Als men te veel uitzonderingen in een wet inbouwt, wordt de toepassing van de wet zelf een uitzondering. Dan heeft de wet geen zin meer, dan is ze uitgehold.

De VLD wil een nog fundamentele opmerking maken. De eerste toepassing van de wet van 18 juli 1991 heeft reeds uitgewezen dat zij niet de door velen verwachte *deus ex machina* is geworden om de toegang tot de magistratuur te regelen. De wetsvoorstellen die vandaag aan de orde zijn, verwijzen naar tal van schoonheidsfoutjes. Deze kleine opsmuk zal niet voldoende blijken om de wet te optimaliseren. Ook aan het examen schort een en ander: het was te weinig praktijkgericht, er waren abnormaal weinig geslaagden, kortom het kon eigenlijk niet dienen als een objectief selectie criterium. Vandaar dat de VLD in de toekomst niet zal nalaten voor de wet van 18 juli 1991 alternatieven voor te stellen.

Er dienen volgens ons echt objectieve criteria te worden uitgewerkt en er moeten afzonderlijke selectiecircuits komen voor enerzijds de afgestudeerden en anderzijds de kandidaten met beroepservaring. Voor de eerste categorie moet een vergelijkend examen worden georganiseerd; voor de tweede categorie kunnen voor ons anciënniteitsvoorwaarden volstaan. Ook moet er in de toekomst, meer dan nu het geval is, worden gewaakt over het evenwicht tussen het aantal stagiairs en de kandidaten met balieervaring, die nu veruit in de minderheid zijn.

De VLD stelt voor om voor de primaire benoemingen een benoemingsraad te installeren met tijdelijk aangestelde leden uit de balie en de magistratuur. Deze benoemingsraad moet bij de postulates advies verstrekken en aan de minister voordracht doen van twee tot vijf gunstig geklasseerde kandidaten. De ministeriële verantwoordelijkheid zou dus pas na de finale selectie mogen spelen. De minister zou als hij dit kan motiveren, een afwijking mogen formuleren. Voor de hoven van beroep zou een analoge promotieraad kunnen worden geïnstalleerd.

De VLD zal steeds blijven meewerken aan de verbetering van het huidige systeem. (Applaus.)

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging verklaar ik ze voor gesloten en bespreken wij de artikelen van het voorstel van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close, et nous passons à l'examen des articles de la proposition de loi.

Artikel één luidt:

Artikel 1. In artikel 259bis, § 4, a), tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt het woord « jaarlijks » vervangen door de woorden « ten minste eenmaal per jaar ».

Article premier. A l'article 259bis, § 4, a), alinéa 2, du Code judiciaire, le mot « annuellement » est remplacé par les mots « au moins une fois par an ».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Artikel 259quater, § 1, van hetzelfde wetboek wordt vervangen als volgt:

« § 1. De minister van Justitie maakt jaarlijks in de loop van het eerste trimester, per taalrol, het aantal plaatsen van stagiair bekend.

Hij benoemt in de door hem aangewezen gerechtelijke arrondissementen tot het ambt van gerechtelijk stagiair bij een parket van de rechtbank van eerste aanleg, bij een arbeidsauditoraat of een militair auditoraat, de kandidaten die bij de balie een stage van ten minste een jaar door gemaakt hebben en geslaagd zijn voor

een vergelijkend toelatingsexamen voor de gerechtelijke stage, dat ten minste eenmaal per jaar voor iedere taalrol wordt georganiseerd.

De kandidaten die zich voor het vergelijkend toelatingsexamen voor de gerechtelijke stage inschrijven, moeten, op het ogenblik van hun inschrijving, voldoen aan de voorwaarde met betrekking tot de duur van de stage bij de balie.

Onder geslaagden van twee of meer vergelijkende toelatingsexamens voor de gerechtelijke stage, wordt voorrang verleend aan de geslaagden van het vergelijkend examen waarvan het proces-verbaal op de verst afgelegde datum is afgesloten.

De kandidaturen voor dit vergelijkend toelatingsexamen voor de gerechtelijke stage moeten worden ingediend binnen een maand na de bekendmaking van de oproep tot de kandidaten in het *Belgisch Staatsblad*.

Art. 2. L'article 259^{quater}, § 1er, du même code est remplacé comme suit:

« § 1er. Le ministre de la Justice publie chaque année dans le courant du premier trimestre le nombre des fonctions de stagiaire à pourvoir par rôle linguistique.

Il nomme dans les arrondissements judiciaires désignés par lui aux fonctions de stagiaire judiciaire dans un parquet de première instance, dans un auditorat du travail ou dans un auditorat militaire, les candidats ayant accompli au barreau un stage d'un an au moins et qui auront réussi un concours d'admission au stage organisé au moins une fois par an pour chaque régime linguistique.

Les candidats qui s'inscrivent au concours d'admission au stage doivent remplir au moment de leur inscription la condition relative à la durée du stage au barreau.

Entre lauréats de deux ou plusieurs concours d'admission au stage, priorité est donnée aux lauréats du concours dont le procès-verbal a été clôturé à la date la plus ancienne.

Les candidatures au concours d'admission au stage doivent être introduites dans le délai d'un mois à partir de la publication de l'appel aux candidats au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, wordt aangevuld met een tweede lid, luidende:

«De plaatsvervangende rechters en de plaatsvervangende rechters die vóór de inwerkingtreding van deze wet om eervolle redenen ontslag hebben gekregen, worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van het Gerechtelijk Wetboek.»

Art. 3. L'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991, modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats est complété par un alinéa 2 libellé comme suit:

«Les juges suppléants et les juges suppléants auxquels démission honorable a été accordée avant l'entrée en vigueur de la présente loi, sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du Code judiciaire.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. Artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten, wordt aangevuld met een derde lid, luidende:

«De referendarissen bij het Arbitragehof, de leden van het auditoriaat van de Raad van State en de leden van het coördinatiebureau van de Raad van State worden geacht geslaagd te zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid bedoeld in artikel 259bis van hetzelfde wetboek.»

Art. 4. L'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991, modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats est complété par un alinéa 3 libellé comme suit:

«Les référendaires à la Cour d'arbitrage, les membres de l'auditorat au Conseil d'Etat et les membres du bureau de coordination au Conseil d'Etat sont réputés avoir réussi l'examen d'aptitude professionnelle prévu par l'article 259bis du même code.»

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — De commissie stelt een nieuw opschrift voor dat luidt: Voorstel van wet tot wijziging van de artikelen 259bis en 259^{quater} van het Gerechtelijk Wetboek en tot aanvulling van artikel 21, § 1, van de wet van 18 juli 1991 tot wijziging van de voorschriften van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de opleiding en de werving van magistraten.

La commission propose un nouvel intitulé ainsi rédigé: Proposition de loi modifiant les articles 259bis et 259^{quater} du Code judiciaire et complétant l'article 21, § 1er, de la loi du 18 juillet 1991 modifiant les règles du Code judiciaire relatives à la formation et au recrutement des magistrats.

Is de Senaat het met die tekst eens?

Ce texte rencontre-t-il l'accord de l'assemblée? (*Assentiment.*)

Het nieuw opschrift is goedgekeurd.

Le nouvel intitulé est approuvé.

We stemmen later over het voorstel van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble de la proposition de loi.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

M. le Président. — Je voudrais signaler à l'assemblée que l'interpellation de M. Liesenborghs au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «les problèmes de gestion financière et de gestion du personnel de la Sabena» est reportée au lundi 12 juillet, dans la matinée.

De même, l'interpellation de M. Laverge au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «l'impasse politique au Zaïre» prévue à l'ordre du jour de demain est reportée au lundi 12 juillet, dans l'après-midi.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VANDENBERGHE TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN ECONOMISCHE ZAKEN OVER «DE OMVANG, DE DRAAGWIJDTE EN DE UITVOERING VAN HET MEERJARENPROGRAMMA VOOR JUSTITIE»

INTERPELLATION DE M. VANDENBERGHE AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR «L'ETENDUE, LA PORTEE ET LA MISE EN ŒUVRE DU PROGRAMME PLURIANNUEL DE LA JUSTICE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandenberghe tot de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken over «de omvang, de draagwijdte en de uitvoering van het meerjarenprogramma voor Justitie».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Vandenberghe. — Mijnheer de Voorzitter, op 18 juni 1993 heeft de Regering een meerjarenprogramma voor Justitie kenbaar gemaakt. Dit initiatief sluit aan bij een reeks interpellaties die in het begin van de maand mei tot de minister van Justitie werden gericht, over het tanend vertrouwen in de rechterlijke macht. Namens de CVP-fractie stelde ik onder meer de opstelling van een meerjarenprogramma voor Justitie voor om het vertrouwen te herstellen.

Dit meerjarenplan dient dan gericht te zijn op de stapsgewijze justitiële verbetering aan de hand van concrete normen, met een duidelijk beeld op de criminaliteit en met aandacht voor preventie. Het zou tevens dienen te streven naar de modernisering van de justitiële organisatie en zou ook een noodplan moeten omvatten voor de meest dringende zaken inzake Justitie, zoals de toestand in de gevangenissen en de modernisering van de strafwetgeving en de strafprocedure.

In zijn antwoord op mijn interpellatie van 5 mei 1993, heeft de minister het ontwerp van meerjarenplan toegelicht. Vandaag ligt reeds een eerste voorstel van de Regering ter discussie.

Deze interpellatie heeft enkel tot doel dit meerjarenprogramma in een parlementair debat aan de orde te stellen, wat het trouwens verdient.

Het plan komt ongetwijfeld tegemoet aan een bezorgdheid die aanwezig is bij de brede publieke opinie. Zo verscheen er op 28 juni 1993 in het dagblad *Le Soir* een opiniepeiling waaruit de grote bekommernis bleek bij de bevolking voor de gerechtelijke achterstand, de preventie van de misdadigheid en de strijd tegen de drugshandel. De publieke opinie ervaart deze thema's als volstrekt prioritair.

Het voorgestelde meerjarenprogramma omvat ongetwijfeld een omvangrijke reeks positieve maatregelen waarmee de Regering vijf doelstellingen poogt te bereiken: met name een meer efficiënte organisatie van het gerecht en meer doeltreffende procedures; minder straffeloosheid, meer veiligheid en rechtvaardigheid; een betere opvang van en een grotere eerbied voor de slachtoffers; een behoorlijk uitgeruste justitie en de verbetering van het politieambt.

Graag zou ik enkele preciseringen bekomen bij een reeks beleidspunten die in het meerjarenprogramma in de verf worden gezet.

Terecht wordt in de inleiding onderstreept dat het plan slechts gerealiseerd kan worden met de vrijwillige en blijvende medewerking van alle betrokken partijen, namelijk de Regering, het Parlement en zij die, op welk niveau ook, werkzaam zijn in het rechtsbedrijf.

In het plan wordt echter niet onmiddellijk gepreciseerd op welke wijze die medewerking, zeker vanuit het rechtsbedrijf, beter kan georganiseerd en geconcretiseerd worden.

Ik had voorgesteld een soort « Staten-generaal » te organiseren met al degenen die bij het justitieel beleid zijn betrokken. Het vertrouwen kan immers niet buiten of boven hen, maar enkel met hen worden hersteld.

In samenspraak met de betrokkenen, in welke formule ook, moet het voor het Parlement mogelijk zijn om beter zijn politieke verantwoordelijkheid in justitiële materies op te nemen en zich op politiek vlak intenser te beraden over de wijze waarop de prangende problemen kunnen worden opgelost.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, u zelf hebt in het verleden trouwens meermaals voorstellen geformuleerd in de vorm van een « afspraak », een « contract » met de burger of met de betrokken groepen, wat een toe te juichen invalshoek is.

De voorgestelde initiatieven en maatregelen moeten dan ook allen beoordeeld worden in de mate dat ze werkelijk tot een effectieve medewerking en uitvoering op het terrein kunnen leiden. Ik heb een reeks concrete vragen over vier thema's van het meerjarenplan.

Een eerste doelstelling is een meer efficiënte organisatie en meer doeltreffende procedures.

In het plan wordt aangekondigd dat de commissie belast met het onderzoek van de strafrechtspleging tegen het einde van het jaar haar werkzaamheden dient te voltooien en ze dient aan te vullen met bepalingen inzake oneigenlijk gebruik van rechtsplegingstechnieken en de verjaring. Is het mogelijk het Parlement in te lichten over de stand van zaken van de werkzaamheden van de commissie belast met het onderzoek van de strafrechtspleging? Kan deze commissie geen tussentijds rapport aan de commissie voor de Justitie mededelen, bijvoorbeeld in de loop van de maand september, zodat de commissie zich daarover dringend kan beraden? De Regering kondigt aan dat een aantal wetsontwerpen zo

spoedig mogelijk bij het Parlement zullen worden ingediend om deze eerste doelstelling te bereiken. Het wetsontwerp op de afluistering blijkt klaar te zijn. Het wetsontwerp over de assisenjury wordt reeds goedgekeurd. Binnen welke termijn ziet de Regering de mogelijkheid om de andere besproken ontwerpen bij het Parlement in bespreking te brengen?

De herschikking van de vredegerichten en de uitbreiding van het kader voor de politierechtbanken tegen 1 september 1994 zijn ingrijpende maatregelen.

Welke praktische werkmethode zal de minister volgen om het ontwerp uit te werken?

Hoe wordt deze herschikking concreet voorbereid?

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik was onder de indruk van die verbintenis. U hebt een sisyfusarbeid op u genomen. We weten immers welke, sedert 1976, of sedert de fusies van gemeenten, de moeilijkheden waren voor de herschikkingen van de vredegerichten.

Een tweede thema van het meerjarenplan is: minder straffeloosheid en meer veiligheid en rechtvaardigheid.

Onder dit thema wordt een vastberaden beleid aangekondigd voor de verwijdering van de vreemdelingen die illegaal in ons land verblijven. Is het de minister mogelijk de omvang van dit probleem precies te situeren? Hoe wordt dit probleem praktisch onder ogen genomen? Op welke concrete wijze zullen de illegalen in gesloten centra worden opgevangen?

De bouw van gesloten centra wordt aangekondigd. Wanneer zal dit gerealiseerd worden en wat is het statuut van de gesloten centra? Hoe zal men ondertussen het probleem van de aantallen in de gevangenissen opvangen?

De Regering kondigt de installatie aan van de dienst voor crimineel beleid in de herfst van 1993. Welke zal de omvang zijn van deze administratieve dienst? Ik neem aan dat er nieuwe aanwervingen zullen zijn.

Tevens wordt een aangepast kader van magistraten, griffiers en administratief personeel in het vooruitzicht gesteld met het oog op de toepassing van de versnelde strafrechtelijke procedure en de bemiddeling in strafzaken. Welke is, desgevallend bij benadering, de omvang van de uitbreiding van het kader dat hier onder ogen wordt genomen?

Het meerjarenplan bepaalt ook de oprichting van een veiligheidsdienst bij de ingang van de gevangenis. Hoe ziet de Regering concreet de oprichting van een veiligheidscorps om de veiligheidsmaatregelen in de strafinrichtingen uit te breiden?

Het derde thema is de opvang van en eerbied voor de slachtoffers.

Een grotere aandacht voor de opvang van en de eerbied voor de slachtoffers komt ongetwijfeld tegemoet aan een dringende maatschappelijke en menselijke nood. Is het de minister mogelijk de concrete omvang van de opvangstructuur voor de slachtoffers bij de diverse parketten te preciseren?

Dat de justitie uitgerust moet worden om in staat te zijn behoorlijk te werken is vanzelfsprekend.

Ten aanzien van de maatregelen die daartoe worden aangekondigd, zou ik volgende punten in het bijzonder willen onderstrepen.

Hoe ziet de minister de inrichting van een vormingsdienst voor de magistratuur belast met de organisatie van de praktische en theoretische stage van de gerechtelijke stagiairs?

Het plan van de Regering is nogal vaag waar het gaat om de uitbreiding van documentatie en de bibliotheken van de magistratuur, onmisbare werkdocumenten om sneller recht te spreken.

Zijn er preciseringen mogelijk?

Wat de terecht voorziene kredieten voor de rechtsbijstand betreft, had ik graag van de minister vernomen welke verhoging per jaar wordt onder ogen genomen en welke concrete noden daarmee worden gelenigd?

Welke concrete maatregelen zullen volgens de minister tot de herwaardering van het statuut van de leden van de gerechtelijke orde kunnen bijdragen?

Wat de bouwprojecten betreft voor Tongeren, Luik en Antwerpen, is mijn vraag of het mogelijk is de precieze planning en de middelen te verduidelijken om deze volkomen verantwoorde doelstelling te realiseren. Hetzelfde geldt trouwens voor de noodzakelijke werkzaamheden in het gerechtshof te Gent.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, dit zijn een eerste reeks vragen, die niet uitputtend zijn en die betrekking hebben op het ambitieuze meerjarenplan.

Naast dit plan dient echter verder de bezorgdheid te worden onderstreept over het algemeen maatschappelijk klimaat binnen hetwelk de rechtshandhaving dient plaats te grijpen.

In dit verband verwijs ik naar een studie van de Tilburgse socioloog, professor doctor De Moor, in een boek *De individualiserende maatschappij. Waardenveranderingen in Europa en Noord-Amerika*, dat hij en zijn collega doctor Halman hebben geschreven, en dat nu bij de drukker ligt.

Professor De Moor is voorzitter van een Europees-Amerikaanse groep die in een groot aantal landen onderzoek doet naar waarden op allerlei terreinen.

Hij stelt onder meer vast: «In de meeste Europese landen is de afgelopen tien jaar de burgermoraal achteruit gegaan. Steeds minder mensen hebben morele bezwaren tegen belastingontduiking, misbruik van sociale voorzieningen of tegen heling van gestolen goederen. Uit sociologisch onderzoek blijkt dat de calculerende burger vooral in Frankrijk, België en Nederland sterk in opmars is. In Denemarken zie je het tegenovergestelde. Daar is sprake van een opvallende verbetering van de civiele moraal. In iets mindere mate geldt dit ook voor Groot-Brittannië, Ierland en Zweden.»

In de interpellatie van 5 mei 1993 had ik dit onderwerp reeds aangegrepen onder het thema dat het zelfregulerend vermogen van de samenleving dient te worden verhoogd.

Het is immers een illusie te denken dat recht en strafsancities het gedrag van de burger uiteindelijk verklaren en determineren.

Natuurlijk verantwoordelijkheidsgevoel van de burger speelt in de democratie een essentiële rol. De zelfregulering en de zelfwerkzaamheid van de burger en van de tussenliggende groepen moet worden geactiveerd, zodat duidelijker naar voren komt wat precies de kerntaken van de Staat en van de samenleving zijn.

Er is een riskante tendens van verharding in onze Westeuropese samenleving te onderkennen, waar gemakkelijk beroep wordt gedaan op primitieve vormen van geweld in allerlei vormen.

Ik ben ervan overtuigd dat er meer veranderingen nodig zijn dan alleen maar het bouwen van meer cellen als antwoord op de ongunstige criminele statistieken.

Er moet ook een grotere politieke aandacht bestaan voor het algemeen maatschappelijk klimaat, bijvoorbeeld voor de sfeer van geweldadigheid die op meerdere niveaus om zich heen grijpt.

Ik ben ervan overtuigd dat in een justitieel debat dit algemeen maatschappelijk klimaat steeds aan de orde moet worden gesteld, omdat aan het ministerie van Justitie dikwijls de doorschuif-effecten worden gepresenteerd van een steeds complexer wordende samenleving.

Justitie mag geen bliksemafleider zijn. De analyse van de problemen moet in dit ruimere perspectief worden gesitueerd.

Dit algemeen maatschappelijk debat moet ongetwijfeld dringend ook politiek worden gevoerd, zodat daarover een grotere persoonlijke en sociale bewustwording ontstaat.

Het is immers een illusie te denken dat meerjarenplannen, van welke regering ook, op zichzelf in staat zijn een samenleving die steeds grotere tekenen van «mentale verharding» vertoont, te corrigeren met louter mechanische of budgettaire maatregelen.

Deze gedachte vermindert echter in niets de principiële verdiensten van het voorgestelde meerjarenplan, waarvan de realisering de volgende maanden voor de CVP-fractie een topprioriteit moet zijn. (Applaus.)

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1992-1993
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1992-1993

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman. — Mijnheer de Voorzitter, in het korte tijdsbestek dat ons volgens het Reglement is toegemeten, wil ik toch enkele punten toevoegen aan deze interpellatie.

Wat de methode betreft, betreur ik het dat men langs een interpellatie om uiteindelijk in het Parlement toelichting krijgt over het meerjarenprogramma voor Justitie, terwijl dit programma in feite uitgelokt was door een interpellatie in de Senaat. Er is geen enkel parlementair stuk dat dit programma bevat. Dit hebben we misschien aan ons zelf te wijten, vermits we door de hervorming van de begrotingsbespreking geen fundamentele bespreking aan het beleid per departement kunnen wijden.

Men had echter ten minste kunnen verwachten dat de minister hetzij in commissie, hetzij in openbare vergadering een toelichting zou geven over een meerjarenplan, dat de parlementsleden nu noodgedwongen moeten afleiden uit de weerslag in de pers van de toelichting die de minister na de Ministerraad heeft gegeven.

Ik betreur dit des te meer omdat het grote publiek nu eigenlijk de indruk heeft dat de beslissingen reeds gevallen en genomen zijn, onverminderd eventueel de ontwerpen die dan nog door het Parlement moeten worden goedgekeurd, zonder dat aan dit grote publiek duidelijk wordt gemaakt dat de parlementaire inbreng ter zake enorm belangrijk is en niet moet worden geïnterpreteerd als een rem op initiatieven, die zogenaamd de hoop moeten opwekken dat Justitie nu definitief uit het slop is geraakt.

Met betrekking tot de filosofie van het geheel wil ik toch waarschuwen voor enkele benaderingen waarvan men mogelijk thans niet de gevolgen kan overzien. Indien traag recht geen recht is, dan, zeggen sommigen, is snelrecht halsrecht. Even goed kan worden gezegd dat de drempel naar justitie verhogen uiteindelijk een weigering is van justitie. Indien de toegang tot het gerecht moeilijker wordt gemaakt, omdat het gerecht op zichzelf overbelast is, dan is dat, volgens mij, een verkeerde aanpak en in feite een toegeven aan een de facto toestand die iedereen betreurt. Het is niet omdat de wagen overbelast is dat hij niet meer voor iedereen moet rijden, want indien justitie niet voor iedereen een gelijkwaardig antwoord biedt op alle betwistingen, dan is de blinddoek van Justitia gevallen en begint men selectief justitie te bedelen.

Men is die weg al opgegaan wanneer men meer en meer de arbitrageprocedure aanprijst, arbitrage kan echter alleen maar voor degenen die werkelijk over middelen beschikken.

Men is dezelfde weg opgegaan wanneer men de grens van de laatste aanleg voor de vrederechter heeft opgetrokken, zonder te veel oog te hebben voor de sociale weerslag van deze maatregelen.

Men gaat dezelfde weg op wanneer men in verband met het instellen van hoger beroep, hetzij burgerlijke boetes invoert, hetzij eventueel enorm hoge bedragen voor rechtsplegingsvergoeding zou bepalen.

Men gaat nog veel verder wanneer men de kostprijs van justitie dermate hoog stelt dat zij ongenaakbaar wordt voor een groot deel van de bevolking: de huidige wetgeving inzake de kosteloze rechtspleging en de rechtsbijstand biedt als dusdanig daarop geen antwoord. We weten op welke wijze deze in ons land geregeld is en hoe weinig daarmee wordt beantwoord aan de noden. Het zullen echter vooral degenen zijn die juist niet een beroep kunnen doen op de kosteloze rechtspleging, maar ook niet de middelen hebben om een dure justitie te betalen, die uiteindelijk tussen twee stoelen zullen blijven zitten.

Ik wilde daarvoor waarschuwen omdat sommige benaderingen van het plan blijkbaar uitgaan van de idee dat men het aantal zaken moet verminderen door de toegang moeilijker te maken. In feite is de stijging van het aantal zaken een gevolg van maatschappelijke, economische en sociale oorzaken. Dus niet het falen van het systeem, het niet-draaien van de machine, moet als constante worden ingebouwd, door de toegang tot justitie nog moeilijker te maken.

Indien vandaag de wet zoals ze bestaat wordt toegepast en de verjaring in vele strafdossiers wordt vastgesteld dan spreekt men van spitstechnologie van de advocaten en denkt men eraan de wetgeving inzake verjaring aan te passen: dit is dus aanvaarden dat het apparaat niet volgt, niet kan antwoorden op de noden maar, dit is terzelfdertijd het in stand houden van deze onaantoonbare toestand met technische hulpmiddelen die uiteindelijk zullen stuiten op de Europese notie van onredelijke termijn.

In dezelfde geest moet men zeer waakzaam zijn wat betreft de structuur van het gerechtelijk apparaat, wanneer door bepaalde ingrepen de problemen worden verschoven van de ene rechtsmacht naar de andere. Indien in het debat over de gerechtelijke achterstand vooral de toestand op het niveau « hof van beroep » werd onderstreept, soms aangeklaagd, hebben we in de recente wetgeving de bevoegdheden van de vrederechter dermate verhoogd dat men op dat niveau reeds bepaalde klachten begint waar te nemen, om niet te gewagen van het niveau « beroep van de vrederechter », dus op eerste aanleg. Die komt in het gedrag enerzijds door de trage benoemingsprocedure en anderzijds door het opeenvolgend wegvallen van leden van deze rechtsmacht door promotie of pensionering. Daardoor zullen bepaalde rechtbanken van eerste aanleg, die tot hertoe geen gerechtelijke achterstand kenden deze moeten opvangen. Er zullen zich wellicht problemen voordoen, zonder dat het probleem op het niveau hof van beroep definitief is opgelost.

Ik wil ook waarschuwen voor het opwekken van de hoop bij het grote publiek dat, nu eenmaal het meerjarenprogramma is opgesteld, alle problemen zijn opgelost, en de resultaten onmiddellijk merkbaar zullen zijn. Ik ben ervan overtuigd dat integendeel, ondanks alle goede bedoelingen, en eventueel het mobiliseren van middelen, op korte termijn de resultaten niet merkbaar zullen zijn.

Het is niet door het uitvaardigen van enkele nieuwe wetgevende maatregelen zonder onderbouw en zonder de logistieke steun, waarvoor nu wel middelen worden uitgetrokken, dat men de problematiek kan oplossen.

Het is niet met een « lineair genadebesluit », dat trouwens op kritiek werd onthaald, dat men de overbevolking in de gevangnissen oplost; en het is zeker niet met het niet-uitvoeren van straffen wegens diezelfde overbevolking dat het geloof in Justitie wordt gediend.

Het is niet enkel met het drastisch verhogen van boeten, dat wel nieuwe middelen kan verschaffen, dat het vertrouwen wordt hersteld wanneer de boeten niet effectief kunnen worden geïnd en/of een vervangende gevangenisstraf niet wordt uitgevoerd.

Het is zeker niet door het vermenigvuldigen van wetgevende ingrepen dat de machine « Justitie » plots geolied gaat draaien. Het is zelfs niet door het toevoegen van enkele nieuwe middelen dat de noodzakelijke olie wordt verschaft.

Ik heb reeds herhaaldelijk onderstreept — en ik blijf erbij — dat de motivatie van de mensen die in de gerechtelijke wereld werken hoofdzakelijk moet worden gestimuleerd door het verbeteren van de werkomstandigheden.

Men spreekt over het opkalefateren van oude gebouwen, maar ik hoop dat bijvoorbeeld voor het nijpend probleem in Tongeren spoedig een oplossing wordt gevonden en dat daar de ingreep merkbaar zal zijn. Dit is echter geen alleenstaand geval.

Meer nog, de werkomstandigheden, de ambiance, de werkmethode en de werkmiddelen zijn erbarmelijk. Tot in den treure zal ik blijven onderstrepen dat het met de op de markt aangeboden bureautica en informatica ondenkbaar is dat de gerechtelijke wereld zich nog behelpt met een uitrusting die totaal voorbijgestreefd is en werkt in lokalen die in de privé-sector geenszins zouden worden aanvaard.

Men zal opwerpen dat in het meerjarenprogramma in informatica is voorzien en dat de uitbouw ervan wordt versneld, maar mij komt ter ore dat de programma's worden geschreven door *outsiders*, zonder kennis van zaken, waardoor de bruikbaarheid van de ter beschikking gestelde apparatuur niet is verzekerd. Mij komt ook ter ore dat persoonlijke initiatieven worden genomen door magistraten en griffiers die zelf bepaalde toestellen kopen om hun werk te volbrengen met een moderne aanpak. Dit was misschien

de prioriteit in het meerjarenprogramma, vooraleer zelfs andere wetgevende ingrepen werden aangekondigd en werd nagegaan in hoever deze realiseerbaar zijn.

Het is in de geest van de tijd om alle problematiek te « judicialiseren » en onze wetgeving afdwingbaar te maken door noodzakelijke strafmaatregelen waardoor de gerechtelijke achterstand telkens wordt vergroot.

Men moet vaststellen dat door het veelvuldig wetgevend werk een aloude systematiek wordt verstoord en de motivatie ontbreekt om nieuwe richtlijnen in te passen omdat men er niet zeker van is dat deze een oplossing bieden voor de problematiek. Voorbeelden van nieuwe bepalingen in het Gerechtelijk Wetboek zijn legio.

Wanneer wetten interpretatie vereisen opdat ze in de *long run* toepasbaar zouden worden, dan betwijfel ik het of ze effectief de oplossing zullen vormen.

Ik vrees dat de grootse hervormingen op wetgevend vlak pleisters zijn op een houten been. Doven kunnen niet luisteren.

Het is juist dat in het recht een evenwicht moet worden gezocht tussen het recht van de maatschappij op bescherming en het recht van het individu op verdediging. Wanneer echter de structuren van de maatschappij niet meer de passende bescherming bieden, moet dit niet noodzakelijk leiden tot het afbouwen van het individuele recht op verdediging of het drastisch beperken ervan. Wij zijn niet vergeten dat wij regimes, die het recht van verdediging beknotten, verweten de basiswaarden van de rechtsstaat te miskennen. Wij mogen in het zoeken naar het noodzakelijk evenwicht dezelfde basiswaarden van de rechtsstaat niet offeren op het altaar van vermeende efficiëntie.

Met deze kritische kanttekeningen wil ik waarschuwen voor een te grote euforie en pleiten voor een realistische benadering die het vertrouwen in Justitie en in de rechtsstaat moet aanwakkeren en herstellen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cuyvers.

De heer Cuyvers. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil mij beperken tot het onderdeel met betrekking tot de strafbaarheid van rechtspersonen. Agalev en Ecolo hopen dat de Regering in het kader van de hervorming van Justitie zeer vlug werk zal maken van de invoering van de mogelijkheid rechtspersonen als zodanig te vervolgen. Wij hopen dat dit project ondanks de weerstand van de industrie niet op de lange baan wordt geschoven.

Reeds meer dan een jaar geleden heb ik naar aanleiding van de zaak-Petrochim gevraagd rechtspersonen als zodanig strafbaar te stellen. De recente vrijspraak van de natuurlijke personen in het dossier Amoco-Fina bewijst dat het oude gezegde dat rechtspersonen strafrechtelijke feiten kunnen begaan, maar daarvoor niet kunnen worden vervolgd, vlug moet veranderen.

Niet alleen het principe zelf, maar ook een gamma van nieuwe sancties, nieuwe straffen en nieuwe maatregelen moeten in het federale strafwetboek worden ingeschreven. Anders kunnen en zullen wij na het in werking treden van de Sint-Michielsakkoorden geconfronteerd worden met de mogelijkheid dat eenzelfde misdrijf in het Vlaamse Gewest met andere straffen wordt bestraft dan in het Waalse of in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

Ook een eminente milieujurist als Kurt Deketelaere van het Instituut voor milieurecht van de KUL benadrukt de noodzaak van een federale oplossing, onder andere in *Milieurecht-info* nummer 2 van 1993, pagina 3: « Tot nu toe kon in de bestraffing van milieudelicten wel een gewestelijk verschil in strafmaat bestaan, maar men had de zekerheid dat de toepasselijke straffen (geldboete/gevangenisstraf) dezelfde waren; nu zal het mogelijk zijn dat het Vlaamse Gewest een aantal nieuwe straffen invoert (cf. de voorstellen van de interuniversitaire commissie) voor bepaalde milieumisdrijven, terwijl de andere Gewesten ofwel niets doen ofwel nog andere straffen invoeren; de forumshopping op basis van de strengheid van de toepasselijke milieuwetgeving die bedrijven nu al toepassen, zal er enkel door toenemen; bekrachtiging na eensluidend advies van de Ministerraad blijkt hier weinig soelaas te kunnen brengen aangezien dit volgens de Raad van State in strijd is met het beginsel van de scheiding der

machten; de Raad van State stelt dan ook terecht dat de opstellers van het voorstel als uitdrukkelijke bedoeling hadden de noodzakelijke eenheid van het strafrecht te handhaven, maar dat de voorgestelde bepalingen wel degelijk zullen meebrengen dat een verschillende toepassing van de strafwetten mogelijk wordt in belangrijke aangelegenheden als bijvoorbeeld de deelneming, de poging, de verzachtende omstandigheden en de rechtvaardigingsgronden.»

Mijnheer de Vice-Eerste minister, Agalev en Ecolo hebben zelf een wetsvoorstel uitgewerkt, waarin wij op alle punten rekening gehouden hebben met het advies van de Raad van State. Als bron verwijs ik naar uw antwoord op mijn interpellatie van donderdag 7 mei 1992: «Zopas heeft de Raad van State advies verleend over een nationaal wetsvoorstel tot bestraffing van rechtspersonen. De Raad van State zegt dat uit de onbevoegdheid van de Gewesten ter zake niet volgt dat de nationale wetgever bevoegd is om in leefmilieuwetgeving die een gewestaangelegenheid is, specifieke bepalingen op te nemen met betrekking tot de bestraffing van rechtspersonen. Volgens de Raad van State moet de nationale wetgever zich ertoe beperken «aan de Gewesten de mogelijkheid aan te reiken» om rechtspersonen rechtstreeks te straffen, hetgeen alleen kan door boek I van het Strafwetboek te wijzigen, maar dan wel in deze zin dat de betrokken bepaling algemeen en uniform moet gelden voor de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. De toepassing ervan mag dus niet worden beperkt tot een bepaalde materie of gebied.»

Wij hebben nu een exemplaar van ons voorstel ter vertaling ingediend in de Senaat en geven de andere politieke partijen de gelegenheid het wetsvoorstel mee in te dienen. Wij hopen daarmee te bereiken dat de strafbaarheid van rechtspersonen vlug zal worden gerealiseerd in België. Vandaag hebben de Volksunie en de SP reeds hun steun toegezegd. Agalev en Ecolo hopen dat ook de andere politieke partijen dat voorbeeld zullen volgen.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij door ons wetsvoorstel bijdragen tot de verwezenlijking van een aantal fundamentele doelstellingen van het meerjarenplan. Het beoogt niet alleen een efficiëntere organisatie en procedure van ons rechtssysteem, maar ook minder straffeloosheid, behoud van de eenheid van onze strafwet en *last but not least* ook meer rechtvaardigheid. Wij hopen dan ook dat ons voorstel hier een kans zal krijgen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Wathelet.

De heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, het meerjarenplan beantwoordt aan dringende verwachtingen, maar houdt toch rekening met de budgettaire toestand van de Staat. De inspanningen moeten draaglijk en evenwichtig zijn. Bij de uitwerking van de begroting 1994 zal dan ook worden gestreefd naar een maximale inpassing in het meerjarenplan.

Het meerjarenplan heeft geenszins de ambitie een algemene, onmiddellijke en definitieve oplossing te bieden. Zonder euforisch te zijn moet het een nieuwe aanloop vormen tot een verbetering van de justitie, maar helaas zal justitie de volgende twee of drie jaren nog niet perfect werken.

In deze context zal de Regering eerst de vroegere initiatieven, met name het «Pinksterplan» en het «contract met de burger», verder uitvoeren.

De Regering bevestigt dan ook de basisprincipes die in het regeringsprogramma inzake ordehandhaving, veiligheid van de burger en beteugeling van de misdrijven, zijn onderschreven. In het meerjarenplan wordt een samenhangend geheel voorgesteld waarin zowel structurele en institutionele problemen als menselijke factoren ter hand worden genomen. De rechten van de mens en de democratische vrijheden, de doeltreffendheid van de rechtsbedeling, de doorzichtigheid en verantwoordelijkheid van de instanties moeten worden gewaarborgd. De kwantitatieve inspanning vereist immers een aanzienlijke kwalitatieve inspanning.

Vijf doelstellingen worden nagestreefd: een meer efficiënte organisatie en meer efficiënte procedures; minder straffeloosheid, meer veiligheid en meer rechtvaardigheid; versterking van de veiligheidsdiensten bij de toegang tot de strafinrichtingen; een behoorlijk toegeruste Justitie en verbetering van het politieambt.

Bij de uitwerking van het programma werd een bepaalde logica gevolgd ervan uitgaande dat, enerzijds de realisatie van dit plan alleen maar kan mits er een samenwerking komt tussen alle geleidingen die bij de uitvoering zijn betrokken — ik kom er straks op terug — en anderzijds de wisselwerking tussen de centrale administraties van Justitie en haar buitendiensten of «klanten» wordt geoptimaliseerd. Bepaalde projecten veronderstellen immers een ernstige en adekwate ondersteuning vanuit de centrale administratie. Vandaar dat erop werd toegezien, indien nodig, de betrokken diensten in het hoofdbestuur te versterken of uit te bouwen, bijvoorbeeld de afdeling informatica, de gebouwendienst, de vormingsdienst magistratuur enzovoorts.

De realisatie van het plan vereist de actieve medewerking van alle gerechtelijke instanties. In de Regering zal dan ook nauwgezet en snel moeten worden samengewerkt om deze in beginsel goedgekeurde maatregelen concreet uit te voeren volgens een vastomlijnd plan, zonder dat dit de verdere uitdieping van de maatregelen in de weg mag staan en met inachtneming van de procedure inzake administratieve en budgettaire controle. De Regering zal aan het Parlement vragen een concrete planning uit te werken ten einde specifieke wetsontwerpen snel en bij voorrang goed te keuren. De minister van Justitie zal langs alle mogelijke wegen om de samenwerking van de magistratuur en de balie verzoeken ten einde de doelstellingen van het plan te bereiken.

De Regering zal voortdurend nagaan of de bereikte resultaten overeenstemmen met de bestede middelen. Een dergelijke actieve samenwerking is noodzakelijk omdat het gaat over een urgentieprogramma waarvan de uitvoering volgens een gestaag tempo moet plaatsvinden. De Regering zal daarop toezien zonder evenwel reflecties en controles uit de weg te gaan.

Tenslotte zal de Regering ervoor waken dat strikt toezicht wordt gehouden op de gevolgen voor de begroting van wetswijzigingen, of die nu voortvloeien uit een ontwerp of een voorstel.

Wat het actieprogramma in vier punten betreft, willen wij vooral aandacht besteden aan een meer efficiënte organisatie en meer efficiënte procedures. De achterstand bij het gerecht is een van de grootste moeilijkheden waarmee Justitie wordt geconfronteerd. De opiniepeiling in *Le Soir* waar de heer Vandenberghe naar verwezen heeft, bevestigt dit.

Ter zake zijn wezenlijke maatregelen genomen. Bij de wetten van december 1990 zijn de personeelsformaties aangepast van de hoven van beroep, van bepaalde rechtbanken van eerste aanleg, van de rechtbanken van koophandel, alsook van bepaalde arbeidsrechtbanken. De wet van 28 december 1990 heeft ook de procedure in strafzaken bij de hoven van beroep gewijzigd door het inleidend verslag af te schaffen. De wet van 3 augustus 1992 heeft de burgerlijke rechtspleging in overleg met de magistratuur, de balie en de universiteiten op een grondige wijze hervormd. Vele voorbeelden tonen aan dat die realisaties samen met de informatisering tot positieve resultaten hebben geleid.

De Regering moet ijveren om deze achterstand verder weg te werken en de oorzaken ervan nagaan. Daarbij moeten een aantal factoren in acht worden genomen. Er zouden belangrijke hervormingen tot stand moeten worden gebracht die de werking van het gerecht op een doeltreffende wijze verbeteren en die besparingen evenals een betere werkverdeling in de hand werken. Ik verwijs ter zake naar een herindeling van de kantons, naar de politierechtbanken, naar de objectieve aansprakelijkheid in zaken betreffende het wegverkeer.

De achterstand bij het gerecht kan eveneens worden weggevoerd door de bestrijding van onrechtmatige of louter vertragende procedures. Op gebied van strafzaken moet ook een inspanning worden gedaan, niet alleen om de rechtspleging te optimaliseren en te bespoedigen, maar ook om het echt gerechtelijk werk te rationaliseren en misbruiken van de proceduretechnieken te voorkomen. De commissie strafprocesrecht zal eerlang haar werkzaamheden ter zake beëindigen.

Wat de precieze vragen van de heer Vandenberghe betreft, kan ik meedelen dat de Regering aan de commissie strafprocesrecht zal vragen haar werkzaamheden te bespoedigen en bepalingen uit te werken inzake het misbruik van procedurele technieken en van de verjaring. Wat de werkzaamheden van die commissie betreft, verwijs ik naar mijn antwoord op de interpellatie van de heer

Loones van de maand mei. Deze commissie heeft haar werkzaamheden voor een groot stuk al beëindigd. Een wetsontwerp is in voorbereiding dat nog moet worden aangevuld met specifieke bepalingen over de verjaring, zoals ik al zei in mijn antwoord aan de heer Loones. Uiteraard zou die commissie een tussentijds verslag kunnen opstellen. Persoonlijk verkies ik evenwel dat zij tegen het einde van het jaar een eindontwerp van wet opstelt, aangevuld met bepalingen over de verjaring.

Wat de vierde vraag betreft, kan ik zeggen dat de Regering aan het Parlement zal vragen bij voorrang de wetten op de politierechtbanken en de bijlagen bij het Gerechtelijk Wetboek tegen eind 1993 goed te keuren.

De verdeling van de gerechtelijke kantons — en dus van de rechtsgebieden van de vrederechten maakt — het voorwerp uit van een wetsontwerp. Dat wordt op het ogenblik in de Kamer bestudeerd in een subcommissie die wordt voorgezeten door de heer Van Parys. Parallel hiermee zal worden begonnen met de hervorming van de politierechtbanken op basis van het wetsvoorstel van senator Arts dat door de Regering werd geamendeerd. Hiermee moeten de noodzakelijke wijzigingen kunnen worden aangebracht in de wet op de voorlopige hechtenis, het Wetboek van strafvordering, het Gerechtelijk Wetboek en de wetsbepalingen inzake het taalgebruik. De politierechtbanken die, met uitzondering van dat van Brussel, op arrondissementeel niveau zijn georganiseerd, zullen dus de bevoegdheid krijgen om kennis te nemen van alle strafrechtelijke en burgerlijke verkeersgeschillen. Deze centralisatie en specialisatie zullen bijdragen tot een grotere doeltreffendheid en tot een spoedige uitspraak en beslissingen ter zake.

Wij moeten deze hervorming met kracht doorzetten, maar in dit deel over de gerechtelijke geschillen dienen wij tevens oog te hebben voor de impact van de invoering van een objectieve aansprakelijkheid in verkeerszaken ten voordele van de voetgangers en de fietsers. Het voorstel van de heer Arts zal worden aangevuld met een hoofdstuk over de aanpassing van het personeelskader van de verschillende politierechtbanken. Op dit ogenblik legt mijn departement de laatste hand aan een ontwerp van een nieuw kader voor de griffies van de vrederechten en de politierechtbanken. In de loop van de volgende weken zal hierover advies worden gevraagd van de betrokken gerechtelijke overheden.

De bedoeling is de twee hervormingen in werking te laten treden op 1 september 1994: de herverdeling van de kantons en de hertekening van de bevoegdheid van de politierechtbanken.

In antwoord op de derde vraag kan ik meedelen dat de Regering zo spoedig mogelijk een aantal wetsontwerpen bij het Parlement zal indienen. Ten eerste, het ontwerp van wet inzake de organisatie van de Nationale Adviesraad van magistraten. De Raad van State heeft hierover reeds vorige maand een advies uitgebracht. Er zijn geen noemenswaardige problemen, zodat het ontwerp op het ogenblik kan worden aangepast. Het zal in de herfst van dit jaar worden ingediend.

Ten tweede is er het ontwerp van wet op het af luisteren, dat vorige week door de Regering definitief werd goedgekeurd en dat zeer binnenkort bij het Parlement wordt ingediend.

Ten derde is er het ontwerp van wet inzake de militaire gerechten. Het voorontwerp hierover zal tegen september van dit jaar worden afgerond en aan de Ministerraad voorgelegd. Daarna moet het nog naar de Raad van State.

Naast dit wetgevend werk zal het departement Justitie ook een programma uitwerken voor het versneld invoeren van de met de hand geschreven strafregisters in gegevensbanken ten einde na vier jaar over een volledige gegevensbank te kunnen beschikken. Hiervoor wordt een tijdelijke personeelsformatie aangeworven.

Een tweede hoofdstuk handelt over « minder straffeloosheid, meer veiligheid en meer rechtvaardigheid ». Een strafbeleid moet worden uitgewerkt, waarin met alle elementen rekening wordt gehouden. Daarom zal de dienst Criminaliteitsbestrijding zo spoedig mogelijk operationeel worden gemaakt zodat de minister van Justitie over een instrument kan beschikken om het door de Regering gevoerde beleid jaarlijks aan het Parlement voor te stellen. Er werden reeds kredieten uitgetrokken om nog dit jaar de nodige medewerkers aan te werven.

Bij dit hoofdstuk moeten ook nog enkele maatregelen van wetgevende aard worden uitgewerkt. De Regering zal het Parlement vragen de ontwerpen van wet op de bemiddeling in strafzaken en betreffende de werken van algemeen nut nog vóór 1 januari 1994 goed te keuren. De Regering zal het Parlement ook vragen het ontwerp van wet ter bespoediging van de procedure in strafzaken bij voorrang te behandelen. Ik ben er mij wel van bewust dat dit een zeer lang debat zal worden, maar dit zal zeker bijzonder nuttig zijn.

De Regering zal de personeelsformatie voor de bemiddeling in strafzaken, aangevuld met criminologen, zo spoedig mogelijk goedkeuren. In afwachting worden, rekening houdend met de kredieten van 1993, contractuelen in dienst genomen.

Op de vragen over de immigratie kan ik niet antwoorden omdat deze aangelegenheid thans tot de bevoegdheid van minister Tobback behoort. Het punt is alleen formeel vermeld in het meerjarigenplan omdat de kredieten hiervoor nog op de begroting van Justitie ingeschreven zijn. U weet echter dat nog vóór het einde van het jaar de definitieve beslissing zal worden genomen over de overgang van de dienst Vreemdelingenzaken naar het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Over uw vijfde vraag, de veiligheid bij de toegang tot de strafinrichtingen kan ik u het volgende antwoorden: de Regering moet de veiligheidsmaatregelen in de strafinrichtingen uitbreiden. De huidige maatregelen zijn naar aanleiding van verschillende recente gebeurtenissen ontoereikend gebleken en moeten dus worden aangevuld. De administratie van het bestuur Strafinrichtingen, dat de doeltreffendheid van deze nieuwe maatregelen waarborgt, zal worden versterkt. Twee opdrachten moeten worden uitgevoerd en de modaliteiten ervan besproken. Het gaat over de overbrenging en de bewaking naar aanleiding van die overbrenging van illegale vreemdelingen en over de controle van de toegang tot de strafinrichtingen. De controle van de toegang tot zevenentwintig van de eenendertig strafinrichtingen moet worden versterkt teneinde het risico te verminderen dat wapens of drugs in de gevangenissen worden gesmokkeld langs andere toegangswegen dan die welke reeds beschermd zijn, bijvoorbeeld de losruimten voor leveranciers. Dit voornemen past in het kader van de technische en organisatorische preventie van ontsnappingen met geweld en gijzelneming en van de handel in drugs.

Er wordt dus voorgesteld en beslist de inspectiediensten van de strafinrichtingen te versterken om deze twee opdrachten beter te vervullen. Het personeel zal snel moeten kunnen worden opgevorderd en moet soepel kunnen worden geïntegreerd, naargelang de plaatselijke en operationele behoeften. Dit alles vereist dat het personeel volgens een ploegenstelsel werkt. Om budgettaire redenen hebben wij aan de post bewaking van de gerechtsgebouwen verzaakt. De resterende opdrachten, dus de overbrenging van illegale vreemdelingen en de controle bij de toegang tot de strafinrichtingen hebben uitsluitend betrekking op het gevangeniswezen, wat de oprichting van een specifiek veiligheidskorps tot nu toe overbodig maakte.

Inzake het penitentiaire beleid hebben wij belangrijke beslissingen genomen voor het personeel en de infrastructuur. Met het oog op de toepassing van de alternatieve straffen wordt tegen einde 1993 de personeelsformatie van de dienst voor de tenuitvoerlegging van de straffen goedgekeurd, op voorwaarde dat zij wordt aangevuld met criminologen. In afwachting wordt voor de eerste fase contractueel personeel in dienst genomen. Met het oog op de betere begeleiding van de gedetineerden wordt de oprichting van afdelingen voor heroriëntatie en behandeling in de gevangenissen bespoedigd en wordt in een verhoogde bezetting voorzien.

Ook hier wordt voorlopig contractueel personeel in dienst genomen. Op grond van de resultaten van de audit en van de doorlichting zal de Regering het kader van het bewaarderspersoneel en het administratief personeel aanpassen. Daarbij zal rekening worden gehouden met de voltooiing van de moderniseringswerken en met de bouw van nieuwe strafinrichtingen. De Regering heeft beslist een nieuwe gevangenis te bouwen in Andenne. Voor Saint-Hubert zal er worden beslist vóór het einde van het jaar.

Inzake infrastructuur worden, boven het klassieke programma van de Regie der Gebouwen, bijkomende kredieten ingeschreven op de begroting van de regie voor werken in de gevangenissen van Aarlen, Nijvel, Sint-Gillis, Doornik, Antwerpen en de hulpgevangenis te Leuven. In alle gevangenissen dus waar werken noodzakelijk zijn en waarvoor de projecten klaar zijn.

In Andenne zal een nieuwe gevangenis worden gebouwd. Zij zal wellicht begin 1996 in gebruik worden genomen. Het concept dat wordt gebruikt voor Andenne, zal eveneens worden toegepast voor Saint-Hubert. Vóór het einde van het jaar moet worden beslist over de bouw van de gevangenis in Saint-Hubert, afhankelijk van de nood aan infrastructuur, die zeker niet zal verkleinen. Ik verwijs in dit verband naar het wetsontwerp op het snelrecht, maar ook een evolutie op andere domeinen kan de bouw van een bijkomende gevangenis noodzakelijk maken. De kredieten en de financieringswijze zullen worden ingeschreven in het budget van de regie, rekening houdend met de resultaten van de audit van de regie.

Het derde hoofdstuk handelt over de eerbied voor de slachtoffers. De opvang van en de hulp en de bijstand aan slachtoffers vereisen een bijzondere aandacht vanwege de verschillende gerechtelijke instanties. De Regering geeft uiting aan haar bekommernis om de opvang die aan de slachtoffers verschuldigd is, te verbeteren. Alle gerechtelijke instanties zijn verplicht in een dergelijke opvang te voorzien.

Ook binnen de parketten moet een opvangdienst worden gecreëerd. Te dien einde worden op het ogenblik maatschappelijke assistenten in dienst genomen met dien verstande dat elke magistraat en elke politieagent zich persoonlijk betrokken moet voelen bij het lot van de slachtoffers en bijzondere verplichtingen moet nakomen.

Een dergelijke dienst zal worden opgericht in elk parket. Deze dienst zal niet instaan voor de hulp aan de slachtoffers, wat een bevoegdheid is van de Gemeenschappen, maar wel voor hun opvang in de rechtsgebouwen.

Dat de opvang te wensen over laat is onlangs nog gebleken toen de ouders van een klein meisje dat vermoord werd op een louter administratieve wijze de kledingsstukken van hun kind terugkregen zonder dat deze waren gewassen. Bij vergissing werden de persoonlijke bezittingen van de dader hen eveneens toegestuurd. Dergelijke dramatische voorvallen bewijzen dat de relatie tussen de gerechtelijke overheden en de slachtoffers heel wat menselijker moet worden.

In de rechtsgebouwen zal een sociaal assistent aan de verbetering van de opvang van de slachtoffers werken en hen informatie verstrekken. Het zal in wezen gaan om een verbindingspersoon, specifiek gevormd voor dit soort van opdrachten.

Gezien de ontoereikende middelen die tot op heden voor dit project beschikbaar zijn, zal de opdracht van deze sociaal assistenten noodzakelijkerwijze beperkt worden tot de meest dringende situaties. Het is op het ogenblik ondenkbaar dat de sociale werkers elk slachtoffer dat zich in het gebouw aanmeldt, te woord staan.

Men kan integendeel gemakkelijk begrijpen dat de sociaal assistenten voor een reconstructie contact opnemen met een slachtoffer om hem in te lichten over de wijze waarop deze reconstructie zal plaatsvinden. Zo zou een sociaal assistent die voor een eerste contact met ontredderde personen moet zorgen er eventueel ook voor kunnen zorgen dat zij naar gespecialiseerde verenigingen worden doorgestuurd die zowel in de Franse als in de Vlaamse Gemeenschap hulp bieden aan slachtoffers.

De opdracht van deze personen, wier bekwaamheid en aanpak wordt gewaarborgd door de bijzondere vorming die zij kregen, beperkt zich tot de uitoefening van de taken die het parket thans niet tot ieders voldoening kan waarborgen omwille van een gebrek aan middelen en in sommige gevallen aan gevoeligheid.

De middelen van de commissie voor hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden moeten worden geoptimaliseerd. Bovendien is een wijziging van de wetgeving ter zake noodzakelijk. Zo moet de vereiste zich burgerlijke partijen te stellen opdat een verzoek om provisoire hulp ontvankelijk zou zijn, worden versoepeld. Er worden bepaalde wijzigingen aan de procedure

voorgesteld: afschaffing van de laatste memorie of verkorting van de termijnen. Tenslotte moeten de toepassingen binnen de wet worden uitgebreid om bijvoorbeeld aan ouders van een vermoord kind de mogelijkheid te geven van deze maatregelen gebruik te maken.

Het laatste hoofdstuk handelt over een behoorlijke uitrusting van Justitie. Allereerst is er de modernisering en de informatisering. De uitrusting van de diensten van Justitie was volkomen verouderd. De jongste jaren zijn er aanzienlijke inspanningen geleverd, maar niet alle verwachtingen werden ingelast. De vernieuwing brengt specifieke problemen mee. Het huidige tempo van de uitvoering van de proefprojecten ligt niet hoog genoeg. Daarom is naast het klassieke programma nog een supplementaire inspanning nodig en daartoe werd ook in het meerjarenplan beslist.

Een dergelijke versnelde invoering van informatica vereist ook een degelijke begeleiding door het Centrum voor informatieverwerking dat op het ministerie van Justitie werkt, zodat de continuïteit van de dienst gewaarborgd blijft. In dit verband wordt van hetzelfde standpunt uitgegaan als bij de afdeling belast met het toezicht op de uitrusting en huisvesting van verscheidene gerechtelijke diensten. Deze afdeling staat al jaren onder enorme druk en heeft behoefte aan vast benoemd personeel. Er werd dus een supplementair krediet uitgetrokken voor de versnelde vervanging van de verouderde uitrusting van de diensten van het departement. Dit moet wel worden verdeeld over gerechten en strafinstellingen. De informatiseringsprojecten hebben tot doel de effectiviteit en efficiëntie van de activiteiten en de organisatie te verbeteren en strekken er tevens toe aan de behoefte van alle gebruikers aan betrouwbare en actuele informatie te voldoen.

Aan alle diensten worden volgende eisen gesteld: automatisering van de administratieve procedures, volledige integratie inzake dossierbeheer en toepassing van kantoorautomatisering, onder andere voor de briefwisseling, toegang tot externe gegevensbanken, mededeling van informatie aan derden en het gebruik van standaarden, zowel op het niveau van de hardware als van de software.

Ik ga in op enkele elementen van modernisering en informatisering. De proefprojecten zullen tot alle rechtbanken van hetzelfde type worden uitgebreid en om dit te financieren werden kredieten uitgetrokken. Zo zullen bijvoorbeeld tegen 1996 alle burgerlijke griffies van de rechtbanken van eerste aanleg en alle rechtbanken van koophandel geïnformatiseerd zijn. Ook tegen 1996 zullen de werkomstandigheden in alle onderzoeks kabinetten op het gebied van informatisering zijn verbeterd. Zo moet er voor de burgerlijke en strafrechtelijke procedures tussen de rechtbanken een horizontale structuur en naar de hoven een verticale structuur tot stand worden gebracht. In 1996 moeten ook alle correctionele diensten, zowel in eerste aanleg als in de hoven van beroep worden geïnformatiseerd. In 1997 volgt dan de informatisering van alle jeugdrechtbanken. Ook in 1996 moet een volledige informatisering van een ondersteunende structuur bij het hoofdbestuur worden uitgewerkt om de dienstverlening te waarborgen. In 1997 moet een geïntegreerd informaticasysteem in de strafinstellingen tot stand worden gebracht.

Een goed uitgeruste Justitie heeft ook te maken met de opleiding van magistraten. Een rechtsbedeling van goede kwaliteit vereist degelijk gevormde magistraten die een strikte opleiding hebben gevolgd. Zij moeten ook over passende en bijgewerkte documentatie kunnen beschikken. De Regering zal dus zorgen voor de uitwerking van informatie voor gerechtelijke stagiairs, zoals de wetgever wenst. De indiensttreding van gerechtelijke stagiairs is gepland voor 1 oktober 1993. Dit maakt het mogelijk de praktische organisatie verder voor te bereiden. Bovendien kan de theoretische opleiding samenvallen met het academisch jaar.

De stagiairs zullen gegroepeerd in dienst treden, verdeeld over twee parketten per ressort van hof van beroep: Brussel, Gent, Brugge, Antwerpen, Hasselt, Luik, Namen, Bergen en Charleroi.

Bij het hoofdbestuur wordt een speciale dienst opgericht die zal instaan voor de organisatie van de stage, zowel op theoretisch als op praktisch vlak. Er zal, op basis van het advies van het wervingscollege, een begeleidingscommissie worden samengesteld met vertegenwoordigers van alle categorieën van betrokkenen bij de

stage: universiteiten, magistratuur, balie, penitentiële wereld, die de uitwerking van het programma zullen concretiseren. De nieuwe dienst zal instaan voor de concrete organisatie en uitwerking van deze theoretische opleiding. Daarnaast zal nauw worden samengewerkt met de rechterlijke orde, de gevangenissen en de politiediensten voor de praktische stage. De stage zal aldus worden gecoördineerd vanuit het departement, zoals de wet het voorschrijft.

Op uw achtste vraag kan ik antwoorden dat de Regering kredieten zal uittrekken voor de verbetering van de documentatie van de magistraten. Daarnaast zal een plan worden uitgewerkt om de bestaande inspanningen, onder meer op het vlak van bibliotheken, te rationaliseren.

Op dit ogenblik wordt door het departement gewerkt aan een globaal plan om de uitbouw van de documentatiesysteem te optimaliseren. Zo willen wij komen tot globale aankopen, bijvoorbeeld van wetboeken, en bijwerkingen voor een basispakket van juridische informatie voor de magistratuur. Daardoor kunnen kosten worden gespaard en kan met deze vrijgekomen gelden bijkomend worden geïnvesteerd. Er moet ook een bijzondere inspanning worden gedaan om de uitbouw van de diverse bibliotheken in eenzelfde gerechtsgebouw te integreren in een samenwerkingsstructuur. Nog deze maand zal ik daarover voorstellen richten tot de rechterlijke orde.

De Regering zal de noodzakelijke kredieten uittrekken voor de aanstelling van vijf toegevoegde rechters om de nieuwe wet op de geesteszieken op een efficiënte wijze te kunnen toepassen.

Op uw negende vraag aangaande de rechtsbijstand kan ik antwoorden dat een rechtsbedeling van goede kwaliteit waarborgt dat iedereen toegang kan krijgen tot de justitie, alsook het recht van eenieder op verdediging. De inspanningen op het vlak van de rechtsbijstand moeten bijgevolg worden verhoogd en de modaliteiten ervan moeten worden herzien.

Wat de rechtshulp betreft, kan ik melden dat de begroting in 1988 hiervoor een bedrag van 75 miljoen bevatte. Dit werd jaarlijks verhoogd tot een bedrag van 140 miljoen in 1993. Door de meerjarenplan zal in 1997 het globale bedrag van 500 miljoen worden bereikt. Concreet betekent dit al in 1994 een bedrag van 240 miljoen, dit is een verhoging van 100 miljoen in vergelijking met 1993.

Deze verhoging moet toelaten dat het toepassingsgebied van de rechtshulp wordt verruimd.

Momenteel komen in aanmerking voor volledige kosteloze rechtshulp, de personen die over een maandelijks netto-inkomen beschikken van 20 000 frank. Beschikt men over een maandelijks netto-inkomen tussen 20 000 en 26 000 frank, dan is er een gedeeltelijke kosteloze rechtshulp. In dit geval kan de voorzitter van het Bureau voor consultatie en verdediging aan de advocaat-stagiair toelaten een provisie of een beperkt honorarium te vragen.

Er dient vermeld te worden dat met deze bedragen alle inkomsten worden bedoeld, met aftrek van de sociale, familiale of andere lasten die het gevolg zijn van een bijzonder schuldenlast, bijvoorbeeld de afbetaling van een autolening of een hypotheek.

Door deze « drempelbedragen » te verhogen, zouden een groter aantal burgers rechtshulp kunnen genieten. De vaststelling van deze bedragen behoort echter tot de bevoegdheid van de Nationale Orde der advocaten.

Samen met de Nationale Orde der advocaten moet trouwens nog gezocht worden naar andere manieren om de burger nog beter van dienst te zijn.

Recentelijk ontving ik van hen het voorstel om eveneens te voorzien in de vergoeding van alle advocaten die reeds ingeschreven zijn op het tableau, en niet enkel de advocaten-stagiairs, en hun diensten aanbieden in het kader van de kosteloze rechtshulp.

Dit voorstel wordt momenteel door mijn administratie onderzocht, daar dit een wetswijziging veronderstelt van artikelen 455-455bis van het Gerechtelijk Wetboek.

Naast de verruiming naar de doelgroep enerzijds en naar alle advocaten anderzijds, behoort ook een « reflexie » over de organisatie van de rechtshulp tot de mogelijkheden.

Hierbij denk ik aan de permanenties in en buiten het gerechtsgebouw, aan een meer preventiegerichte rechtshulp, enzovoort.

Het is de bedoeling dat ook deze elementen grondig worden besproken met de advocatuur nu ik via het meerjarenplan meer middelen ter beschikking kreeg.

Een goed uitgeruste Justitie vereist een degelijk statuut. De magistraten en de andere leden van de rechterlijke orde moeten hun ambt in goede omstandigheden, op waardige wijze en in volle onafhankelijkheid kunnen uitoefenen.

Voor de rechterlijke orde, staan verscheidene wegen tot herwaardering open. Ik beschik daartoe over supplementaire kredieten. Dit moet uiteraard worden overlegd met de betrokkenen. Ook de integratie in de algemene weddeherziening moet daarbij worden bekeken. Ik heb nog geen concrete voorstellen, maar wel concrete ideeën. Allerlei pistes blijven open: de voortzetting van de gelijkshakeling van de triënnals, een selectieve weddeverhoging op eerste aanleg, de uitbouw van vlakke loopbaan op het niveau van eerste aanleg, een weddecomplement voor degenen die blijven tot op 70 jaar, enzovoort. Ik heb besprekingen aangevat met de Nationale Commissie voor de magistratuur.

Een volgende vraag betrof — *last but not least* — de infrastructuur. Wij hebben kredieten ingeschreven voor allerlei bouwwerken. De problemen in Tongeren bijvoorbeeld werden vermeld. Het gaat om een investering van 430 miljoen. Mijn collega's waren al snel overtuigd want de dag vóór de besprekingen in de Regering wijdde de BRTN een programma aan het gebouw in Tongeren.

De Regie der Gebouwen zal de projecten voor Luik en Antwerpen integreren.

Wat de huisvestingsdossiers betreft voor de gerechtsgebouwen waarvan sprake in het meerjarenplan is zeker het dossier voor Tongeren concreet. De vastlegging moet op zeer korte termijn kunnen geschieden. Het is niet alleen een kwestie van beslissing; het gaat ook om uitvoering. Wij hebben trouwens met parlementsleden uit de regio beslist dit strikt op te volgen. De plannen zijn klaar en de aanvang kan einde dit jaar of begin 1994 starten.

Het dossier-Luik is in de fase van de bouwvergunning. De onderbouw moet dit jaar worden afgewerkt en de superstructuur zou volgend jaar moeten geschieden. Alles hangt weer af van de akkoorden met de Gewesten. De bouw zal uiteraard meerdere jaren in beslag nemen.

Over Antwerpen werd ik voor enkele weken in de Senaat ondervraagd door de heer Suykerbuyk. Er is een oud dossier voor de bouw van een « annexe » voor de eerste aanleg in de omgeving van het oud gerechtsgebouw. Er zijn nu twijfels gerezen inzake de haalbaarheid. Het dossier moet dus opnieuw worden bekeken. Zoals gesteld, heb ik geen voorkeur voor noch veto tegen een of andere oplossing. Ik wens alleen dat er vooruitgang op korte termijn wordt gemaakt.

Wat tenslotte Gent betreft, wil ik nog dit jaar een concrete overbrugging voor de onmiddellijke noden van het arbeidshof. De eigenaar heeft de huurovereenkomst van het groot gerechtshof dat overigens uit zijn voegen barst, opgezegd. Op korte termijn moeten wij een oplossing vinden via huur of via een gebouw van de regio.

Verder moet definitief worden beslist over het project van de veeartsenijschool, maar dit is voor het einde van deze eeuw.

Voor de huisvesting van de gerechtelijke diensten te Gent zal de Regering zonder verwijl naar de meest geschikte oplossing zoeken: huur, verbouwing van een gebouw van de Staat, het alternatief van het militair hospitaal. Te dien einde worden kredieten uitgetrokken op de begroting van de Regie der Gebouwen.

Wij hebben beslist allerlei herstellingswerken te bespoedigen, maar denken niet aan een nieuw paleis te Luik, te Gent, te Antwerpen of te Tongeren. Deze werken zullen, zoals u weet, gefinancierd worden door een stapsgewijze verdubbeling van de strafboeten. Dat was inderdaad de enige manier om over kredieten te kunnen beschikken. U weet immers hoe moeilijk het al is om de begroting op te stellen en hoe die moeilijkheden nog toenemen. Daarom was het noodzakelijk een originele wijze van financiering te vinden. Negentig procent van die middelen halen wij dus uit het verhogen van de boetetarieven.

Het gaat hier om een aanzienlijk bedrag. Ik kan u de kredieten vermelden voor elk hoofdstuk of elke maatregel van 1994 tot 1997. Het gaat hier immers om een vijfjarenplan. Dit is mijns

inziens evenwel niet wenselijk. Ik zal enkel het totale bedrag geven. Voor 1994 bedraagt dat 2,3 miljard en voor 1995, 4,3 miljard. Men moet deze bedragen beschouwen als een supplement bij de begroting van Justitie of, juister gezegd, als een supplement voor Justitie, want sommige kredieten zijn ingeschreven op de begroting van de Regie der Gebouwen.

Ces mesures devront être exécutées de même que d'autres, comme celles qui concernent le projet de loi sur la responsabilité pénale des personnes morales pour certaines matières puisqu'à cet égard, en fonction d'une analyse que nous devons effectuer, le Gouvernement devra préciser sa position pour la fin de cette année.

Au vu de ce qu'il reste à faire et des montants supplémentaires qui devront être engagés, nous aurons de quoi nous occuper. La crédibilité ne vient pas d'un plan ni de l'inscription des budgets mais de la célérité avec laquelle nous pourrions réaliser ce plan. Un lien doit être établi entre la crédibilité du plan et l'espoir qu'il peut donner. Son exécution doit être suffisamment rapide pour que le découragement ne revienne pas, ce qui aggraverait encore les problèmes.

Je compte sur vous de même que sur mon administration et mes collègues pour aboutir à une amélioration concrète et à un espoir pour l'avenir. La justice est de plus en plus sollicitée par les citoyens; ainsi, en vingt ans, en Cour de cassation, le nombre de dossiers civils a triplé et celui des dossiers pénaux a doublé. Cela signifie qu'en matière civile également, la complexité de la société se reflète dans le nombre de conflits portés en justice. Je ne crois pas que, demain, nous puissions disposer d'un système où un Belge sur deux contrôle les autres ou tranche leurs conflits. Il existe un *maximum maximorum*, y compris dans le recrutement des magistrats; aujourd'hui d'ailleurs, le plafond est pratiquement atteint en raison, notamment, de la nouvelle loi.

Il convient de garder un équilibre entre le droit des individus et l'accès à la justice, d'une part, et une certaine efficacité, d'autre part. Il convient également de retrouver, au travers de la mentalité, un nouveau civisme ou une nouvelle disponibilité des gens à essayer de s'entendre plutôt que de provoquer immédiatement un conflit. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe voor een repliek.

De heer Vandenberghe. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de Vice-Eerste minister voor het uitgebreide antwoord. Na onze verdende vakantie zullen wij ruimschoots de gelegenheid hebben om op deze zaak terug te komen.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.
L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER VANDENBERGHE TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN ECONOMISCHE ZAKEN OVER «DE INITIATIEVEN DIE OP EUROPEES JURIDISCH NIVEAU KUNNEN WORDEN GENOMEN, NAAR AANLEIDING VAN HET BELGISCH VOORZITTERSCHAP VAN DE EUROPESE RAAD»

INTERPELLATION DE M. VANDENBERGHE AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR «LES INITIATIVES SUSCEPTIBLES D'ETRE PRISES A L'ECHELON JURIDIQUE EUROPEEN, A L'OCCASION DE LA PRESIDENCE BELGE DU CONSEIL EUROPEEN»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandenberghe tot de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken over «de initiatieven die op juridisch niveau kunnen worden genomen, naar aanleiding van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Raad».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Vandenberghe. — Mijnheer de Voorzitter, in een nota van 25 juni 1993 heeft de Belgische Regering de algemene krachtlijnen beschreven van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Raad tijdens de tweede helft van 1993. In het bos van de algemene krachtlijnen is het moeilijk precies te vatten welke punten onder de bevoegdheid vallen van de minister van Justitie.

Graag vernam ik dan ook van de minister welke initiatieven op juridisch terrein door het Belgisch voorzitterschap zullen worden genomen. Ik neem aan dat in verband met wat onder het Romeinse cijfer III wordt vermeld, namelijk het vrij verkeer van personen, immigratie, interne veiligheid en rechterlijke samenwerking, onder het voorzitterschap van de Belgische minister van Justitie vooruitgang kan worden geboekt. In dit verband zijn er de belangwekkende problemen als gevolg van de toenemende immigratiedruk aan de Europese grenzen en ook het probleem van het operationeel maken van het Akkoord van Schengen, wat met grote moeilijkheden gepaard gaat. Telkens weer wordt ons de internationale samenwerking van de politie en de gerechtelijke overheden aangekondigd. Men komt zelfs niet tot een vergelijk over de hoofdplaats waar bepaalde instellingen vanaf 1 juli moeten functioneren.

Wij hebben als parlements lid een controlerende taak, bij wijze van interpellatie of op een andere manier. Ik ben daar niet formeel in. Men mag echter niet vergeten dat wij slechts om de zes jaar het voorzitterschap van de Raad hebben, en dat er bijgevolg vanuit het Parlement toch belangstelling moet zijn, tenminste voor gebieden die ons onmiddellijk interesseren.

Mijn bijzondere aandacht gaat ook naar wat op bladzijde 13 van de krachtlijnen te lezen is onder punt 5, namelijk de vraag of de Europese Gemeenschap niet tot de Europese Conventie tot bescherming van de rechten van de mens, ondertekend in Rome in 1950, kan toetreden.

De Regering vermeldt dat eind 1990, de Europese Commissie aan de Raad gevraagd heeft om gemandateerd te worden om te onderhandelen over de toetreding tot de Europese Conventie en dat een resolutie van het Europees Parlement in die zin werd goedgekeurd. De laatste zin van de krachtlijn luidt: «Hiermee rekening houdend, wenst het Belgisch voorzitterschap dat dit voorstel van beslissing wordt onderzocht.»

Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik vind dat uw ambitie, namelijk het probleem «onderzoeken», daar te beperkt is. Het probleem werd reeds vele jaren onderzocht. De eerste discussie daaromtrent werd gevoerd in de jaren 70 en er werden op het einde van de jaren 80 verschillende internationale rapporten over uitgebracht. De materie is rijp voor besluitvorming, maar die besluitvorming is ook nodig.

Dit punt is bijzonder belangrijk omdat de Europese Conventie tot bescherming van de rechten van de mens en fundamentele vrijheden een unieke eigen plaats heeft in de wereld. Zij is niet vergelijkbaar met andere conventies met het zelfde voorwerp omdat ze in de structurele handhaving van deze rechtenverklaring voorziet door geëigende organen zoals de Europese Commissie tot bescherming van de rechten van de mens en het Europees Hof voor de rechten van de mens te Straatsburg.

Alle landen van de Europese Gemeenschap hebben als verdragspartij individueel het Europees Verdrag voor de bescherming van de rechten van de mens onderschreven. Dit betekent dat alle handelingen van de gemeenschapsleden die zij nationaal stellen onder het toezicht vallen van de Europese Commissie en het Europees Hof in het licht van het EVRM. De Europese Gemeenschap echter als zodanig die verklaard heeft de democratische waarden en de mensenrechten te respecteren, is niet onderworpen aan deze controle-instrumenten. De handelingen die door de instellingen van de Gemeenschap worden gesteld beschikken daardoor over een vorm van immuniteit ten opzichte van de conventie.

Dit theoretisch hiaat, ook praktisch wat betreft de effectieve rechtsbescherming van de burger, doet een aantal theoretische en praktische problemen rijzen. Ten eerste moet een principiële opmerking worden gemaakt. Is de tot nu toe gevolgde gang van zaken door de leden van de Europese Gemeenschap wel verzoenbaar met hun verbintenis als verdragspartij van het EVRM genomen te Rome in 1950? Een bevoegdheidsverdracht van het natio-

nale niveau, waar het EVRM wordt getoetst, naar het Europese niveau waar dezelfde bevoegdheidsuitoefening aan het EVRM wordt onttrokken, lijkt mij niet conform met de in het EVRM onderschreven verbintenissen. De verdragspartijen hebben zich immers aan het EVRM onderworpen en kunnen deze verplichting niet ontlopen door een bevoegdheidsoverdracht aan het communautaire niveau.

In het Verdrag van Maastricht komen twee bepalingen voor die naar het EVRM verwijzen. Bij de gemeenschappelijke bepalingen onder F, paragraaf 2, van het Verdrag van Maastricht lezen we: «De Unie eerbiedigt de grondrechten zoals die worden gewaarborgd door het op 4 november 1950 te Rome ondertekende EVRM en zoals zij uit de gemeenschappelijke constitutionele tradities van de lidstaten voortvloeien, als algemene beginselen van het gemeenschapsrecht.»

Artikel K 2 van titel VI van de bepalingen betreffende de samenwerking op het gebied van Justitie en Binnenlandse Zaken stelt dat de in K 1 genoemde aangelegenheden worden behandeld met eerbiediging van het EVRM.

De bepaling F, paragraaf 2, van de gemeenschappelijke bepalingen van het Verdrag van Maastricht formuleert de op heden bestaande rechtspraak van het Hof te Luxemburg in verband met de algemene beginselen die op het communautaire recht worden toegepast. Het EVRM en het *acquis* van de mensenrechten behoren volgens het hof tot de algemene beginselen van de communautaire rechtsorde, maar naast het EVRM inspireert het hof zich op de diverse grondwetten van de lidstaten en de gemeenschappelijke rechtsopvattingen. Met andere woorden, er zijn meerdere bronnen van mensenrechten.

Dit leidt ertoe dat over de interpretatie van eenzelfde artikel van het EVRM de opvattingen kunnen verschillen tussen het Hof van Justitie te Luxemburg, het communautair hoogste gerechtelijk gezag, en het Europees Hof voor de rechten van de mens te Straatsburg. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de arresten van het Hof van Justitie in de zaak-Hoechst van 21 september 1989 en Dow Benelux van 17 oktober 1989 enerzijds en het arrest-Chappel van 30 maart 1989 van het Hof voor de rechten van de mens te Straatsburg anderzijds. De twee hoven oordeelden verschillend over de inroepbaarheid van de domiciliëwaarborg van artikel 8 van het EVRM in commerciële zaken. Het Hof van Justitie ontkent de mogelijkheid om artikel 8 in te roepen in commerciële zaken, terwijl het Hof voor de mensenrechten de domiciliëwaarborg wel aanneemt.

Ik verwijs ook naar een belangrijk ander verschilpunt, namelijk de vraag of de Europese Commissie van de EG niet als een rechtbank moet worden aangezien in de zin van artikel 6 van het EVRM wanneer ze in het contentieux optreedt, bijvoorbeeld inzake mededinging waar ze grote boetes oplegt. Het hof beantwoordt deze vraag negatief, terwijl daarover in Straatsburg een andere opvatting bestaat. Twee verschillende interpretaties over het EVRM moeten op dit niveau worden vermeden.

Bij de toepassing van rechtsbeginselen is het ook aangewezen rekening te houden met de bestaande specialisaties. Het Europese Hof te Straatsburg is nu reeds meer dan 40 jaar gespecialiseerd in de toepassing van de mensenrechten in de meest diverse omstandigheden. Het rechtsgebied van het Hof te Straatsburg reikt van Lapland tot aan de Iranese grens. Het Hof van Justitie te Luxemburg is gespecialiseerd in het communautaire recht en heeft van in het begin voornamelijk gewerkt vanuit de economische invalshoek. Dit is historisch zeer goed te verklaren en komt ook tot uiting in de aard van zijn magistratuur. Bij de toetsing van het EVRM moet met deze feiten rekening worden gehouden.

Om theoretische en praktische redenen is het aangewezen dat de Gemeenschap het EVRM onderschrijft als verdragspartij en de oorspronkelijk bestaande mensenrechtenbescherming op de nu communautaire bevoegdheden herstelt.

Er blijft nog een andere vraag, namelijk in welke mate de Europese Gemeenschap en de Europese Commissie, het Europese Hof te Straatsburg kunnen erkennen, dit wil zeggen het individuele klachtrecht erkennen van de burgers tegen het communautaire optreden te Straatsburg, dit wil zeggen het recht om in beroep te gaan tegen de arresten van het Hof van Justitie van Luxemburg. Daarover wordt reeds lang een discussie gevoerd. Zoals blijkt uit

het standpunt van het Hof van Justitie, geformuleerd in december 1991, is hiertegen theoretisch geen enkel bezwaar. Dit standpunt betekende een belangrijke stap, omdat daarmee twee grote theoretische vragen door de Europese Gemeenschap zelf positief werden beantwoord, namelijk ten eerste, of de Europese Gemeenschap verdragspartij kan zijn in de Europese Conventie en ten tweede in welke mate er verhaal kan worden toegelaten tegen beslissingen van het Hof van Justitie. Praktisch blijven er echter nog heel wat problemen van termijnen en organisatie, maar hoeveel bezwaren heeft men niet tegen Europa zelf ingeroepen? Nochtans is het tegen al deze bezwaren in dat het fundamentele ideaal van onze Europese samenleving moet worden verder gezet.

Deze praktische problemen moeten worden opgelost, want ondertussen doet er zich een andere ontwikkeling voor, namelijk de realisatie van «Europa, ons gemeenschappelijk huis» waarover Gorbatsjov het had, de uitbreiding van de Raad van Europa naar Centraal Europa toe. Dit heeft gevolgen op de samenstelling van de Europese Commissie en van het Hof, met per land een lid, wat dan weer een zekere logheid tot gevolg heeft en aanleiding heeft gegeven tot een overdruk van klachten in Straatsburg. Het hof heeft bovendien te kampen met een gebrek aan middelen waardoor de enorme bestaande achterstand moeilijk kan worden weggewerkt. Kortom, op het justitiële vlak bestaan er in Europa nog veel praktische problemen. Deze bestaan en zij zullen ongetwijfeld worden aangewend om de Regering ervan af te houden voor te stellen dat de Europese Gemeenschap eindelijk als verdragspartij tot het EVRM toetreedt.

Dit alles mag ons niet verhinderen daarvoor te blijven ijveren. Indien België daartoe in staat is en dat realiseert, zal het nogmaals bewijzen dat de hoogte van zijn historische taak veel ruimer is dan de kleinheid van zijn oppervlakte. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Wathelet, Vice-Premier ministre.

M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques. — Monsieur le Président, ma réponse sera brève. M. Vandenberghe connaissait en effet déjà les réponses aux questions qu'il m'a posées sur la priorité de la présidence belge en matière de justice. Entre la date de sa demande d'interpellation et celle de son intervention à cette tribune, il a eu l'occasion de prendre connaissance des documents traitant des lignes de force de la présidence belge telles qu'approuvées par le Gouvernement. Ces éléments auraient pu servir de base à ma réponse. M. Vandenberghe a cité le texte de façon tout à fait précise — pages 12 et 13 notamment. Il a utilisé les mêmes termes que ceux employés dans le projet de réponse que j'avais préparé à son intention.

M. Vandenberghe. — Je l'ignorais, monsieur le Vice-Premier ministre. Ce document a été envoyé par le cabinet du Premier ministre.

M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques. — C'est tout à fait exact, monsieur Vandenberghe. Je ne pensais cependant pas que vous disposiez de ce document lors du dépôt de votre interpellation. En fait, vous disposez des réponses techniques relatives aux lignes de force de la présidence belge pour les matières relevant de mes compétences.

Je formulerai quatre commentaires. Le point le plus important à réaliser sous la présidence belge consistera à mettre en œuvre, pour les matières désormais réputées d'intérêt commun, le Traité de Maastricht. Il conviendra donc d'assurer, en termes d'asile, d'immigration, de coopération judiciaire, pénale, civile, policière et douanière, la mutation institutionnelle. Aujourd'hui, les ministres «Trévi» se réunissent. Demain, ils participeront à un des Conseils de ministres de la Communauté européenne. Ces matières ne feront pas seulement partie des domaines d'intérêt commun, mais de ce que j'ai appelé «le secteur intergouvernemental amélioré». Ce ne sont pas encore des matières communautaires, mais d'intérêt commun comportant certains aspects de procédure communautaire — notamment pour six des neuf matières, le droit d'initiative de la Commission, et la consultation du Parlement. Pour aucune d'entre elles — sauf les visas —, nous ne dispo-

sons encore de procédure communautaire proprement dite. Elle ne pourra être mise en place sous la présidence belge en raison du délai trop court. Nous pouvons évidemment utiliser l'idée — belge d'ailleurs — de la passerelle qui est reprise dans le Traité de Maastricht. Ce système permet de faire passer, à l'unanimité, certaines de ces neuf matières dans celles qui sont purement communautaires. Certaines décisions pourront donc être prises à la majorité qualifiée.

Le Traité de Maastricht entrera certainement en vigueur durant notre présidence. Nous devons donc assurer la mutation institutionnelle : intéressement de la Commission, consultation du Parlement européen, réunion de conseils européens en tant que tel.

Le deuxième objectif du programme porte sur la réalisation concrète de certains points. Je pense notamment à Europol. Nous devons lui donner le départ. L'équipe de projets a terminé ses travaux. Elle est installée à Strasbourg. Tout est prêt pour le départ opérationnel d'Europol, qu'il s'agisse de l'établissement de rapports généraux sur la situation de la drogue en Europe à l'échange concret d'informations entre les différents services de police à partir de dossiers individuels. Les coordinateurs sont désignés mais nous devons résoudre le problème du siège. La présidence belge doit pouvoir garantir le fonctionnement opérationnel d'Europol à partir du 1er janvier 1994.

Le deuxième point concret consiste à améliorer les règles de coopération judiciaire en matière civile. Sur le plan de la coopération judiciaire pénale, mon cheval de bataille sera d'assurer un meilleur fonctionnement en matière d'extradition. Aujourd'hui, la coopération en ce domaine entre les douze pays européens est presque au même stade que celle que nous pratiquons avec les pays du tiers monde par exemple. La situation n'est guère meilleure que celle que nous connaissons avec l'Amérique latine. Un des premiers impératifs doit donc être l'amélioration du fonctionnement en matière d'extradition. Contrairement à ce qui se fait, il faut permettre les contacts directs entre les autorités judiciaires des douze pays. Dans la Communauté étroite que nous connaissons, nous devons faire confiance au système judiciaire de nos partenaires, parce que notre système de base repose tout comme le leur sur le respect des droits de l'homme. Il faut que les autorités judiciaires puissent avoir des contacts réciproques en matière d'extradition sans nécessairement passer par l'intermédiaire des autorités politiques, ce qui est vraiment une vieille conception du droit international public.

Troisième point : essayer d'avoir une nouvelle attitude entre les Douze pour ces matières. Il n'est pas question de viser l'uniformisation ou l'harmonisation de toutes nos législations. Si nous devons harmoniser toutes nos règles de procédure civile, de procédure pénale, toutes nos règles en matière de police, nous en avons encore pour un siècle ! Ce que nous devons promouvoir au niveau des Etats membres, c'est la meilleure reconnaissance mutuelle de nos décisions judiciaires, de nos systèmes judiciaires, de nos autorités judiciaires.

Ce n'est pas le fait d'avoir des droits identiques qui importe mais le fait que, par exemple, une décision prise selon le droit italien soit automatiquement reconnue en Belgique. Notre but ne consiste donc pas en une harmonisation, car celle-ci demande un travail harassant qui, souvent, n'aboutit pas aux résultats escomptés. Par contre, une condamnation pénale prononcée en Allemagne doit pouvoir être exécutée en Belgique puisque nous devons supposer que cette décision a été prise par des autorités judiciaires qui respectent les mêmes principes fondamentaux que les nôtres.

Enfin, quatrième point, à l'occasion de la présidence belge, je proposerai formellement au Conseil de ministres de la Communauté européenne, et sans aucune hésitation — donc le mot *onderzocht* est trop faible —, l'adhésion de la Communauté européenne à la Convention européenne des droits de l'homme. Cet élément est de nature à renforcer le troisième point de mes propositions, c'est-à-dire une meilleure reconnaissance mutuelle et des progrès en matière de coopération judiciaire, civile et pénale.

C'est d'autant plus pertinent que le Traité de Maastricht — et vous avez cité quelques exemples — reprend les matières de justice, de police, les matières civiles ou pénales, les matières de coopération douanière. Si nous obtenons en ces domaines un même système de base, que nous nous reconnaissons mutuellement, que nous avançons sur quelques points concrets et que nous disposons des nouvelles institutions mises en place par le Traité de Maastricht, nous pourrions faire en sorte que l'Europe soit non seulement économique, sociale, monétaire, technique, de sécurité — peut-être même de politique étrangère — mais aussi un peu plus l'Europe de la Justice. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATION DE MME MAYENCE-GOOSSENS AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DE LA JUSTICE ET DES AFFAIRES ECONOMIQUES SUR « LES MESURES A PRENDRE POUR QUE L'EUROPE SOIT BIEN PREPAREE A AFFRONTER LA CONCURRENCE, NOTAMMENT CELLE DES ETATS-UNIS »

INTERPELLATIE VAN MEVROUW MAYENCE-GOOSSENS TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN JUSTITIE EN ECONOMISCHE ZAKEN OVER « DE MAATREGELEN DIE GENOMEN MOETEN WORDEN OPDAT EUROPA GOED VOORBEREID ZOU ZIJN OM HET HOOFT TE BIEDEN AAN DE CONCURRENTE, INZONDERHEID DIE VAN DE VERENIGDE STATEN »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de Mme Mayence au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques sur « les mesures à prendre pour que l'Europe soit bien préparée à affronter la concurrence, notamment celle des Etats-Unis ».

La parole est à l'interpellateur.

Mme Mayence-Goossens. — Monsieur le Président, cette interpellation va plonger M. le Vice-Premier ministre dans une tout autre matière que celles traitées précédemment. En effet, je m'adresse ici au ministre des Affaires économiques et non au ministre de la Justice.

La crise économique frappe actuellement, de manière violente, un grand nombre d'entreprises belges. Il en va de même dans plusieurs autres pays européens tels que l'Allemagne, la France et la Hollande.

Le secteur secondaire est le plus touché : sidérurgie, textile, bois, fabrications métalliques lourdes, chimie, engrais et, depuis quelques mois, le carbonate de soude.

Un grand nombre d'entreprises de ces secteurs ne pourront résister à la crise que pendant un temps limité. En outre, elles doivent parfois faire face à des actes déloyaux de dumping commis par des producteurs d'Amérique, d'Asie ou d'Europe centrale.

Les entreprises belges ne peuvent résister à une concurrence effrénée, livrée par des pays qui pratiquent un dumping social en imposant des conditions de rémunération et de protection sociale nulles ou très faibles; nous connaissons de nombreux cas d'exploitation humaine, notamment en Chine.

Ces pays pratiquent également un dumping monétaire car les travailleurs sont payés en une monnaie qui leur permet de vivre dans leur pays mais qui n'a que peu de valeur au-delà des frontières de celui-ci et qui ne permet donc pas de financer des importations.

Le dumping environnemental se caractérise, quant à lui, par peu ou pas de mesures de protection de l'environnement.

Mais, de façon très ponctuelle, je suis sensibilisée par les conséquences douloureuses qui s'ensuivent dans les usines Solvay, à Couillet. Je voudrais particulièrement évoquer l'exemple tout

récent du carbonate de soude, bien que le problème se pose également dans les autres secteurs déjà cités: sidérurgie, textile, engrais, etc.

A l'heure de la présidence belge au Conseil des ministres de la Communauté européenne, j'aimerais savoir quelles mesures le Gouvernement belge entend proposer afin de veiller à ce que la concurrence s'exerce dans un cadre répondant mondialement à des règles comparables pour éviter des distorsions anormales susceptibles de détruire des tissus industriels qui pourraient, sinon, rester compétitifs.

Solvay vient d'annoncer la fermeture de deux de ses usines en Europe, dont la fabrication du carbonate de soude à Couillet; BASF a également annoncé une fermeture.

Il apparaît que la crise brutale qui sévit dans ce secteur est non seulement liée au ralentissement de la conjoncture mais surtout à des importations massives de soude provenant des Etats-Unis et d'Europe centrale. Solvay parle d'une pénétration massive et fulgurante de 800 000 tonnes par an en l'espace de deux ans, soit 13 p.c. du marché de la CE. Les importations américaines paraissent avoir été particulièrement agressives, à cause de marges de dumping de 14 à 15 p.c. Celles de l'Europe centrale ont bénéficié abusivement d'une exonération totale des droits de douane au-delà des montants convenus.

La Communauté européenne ne devrait-elle pas revoir sa procédure dans pareil cas? Le moment n'est-il pas opportun, pour le Gouvernement belge, d'en initier le mouvement?

En effet, lorsque les autorités américaines suspectent notre sidérurgie de dumping, elles instaurent des droits provisoires en l'espace de quelques semaines. Par contre, lorsque le problème se pose en sens inverse, la mise en œuvre d'une procédure communautaire prend, en moyenne, un à deux ans, délai qui, dans le contexte actuel, est tout à fait dommageable pour notre industrie. Il en va de même lorsque des droits de douane ne sont pas réinstaurés rapidement et automatiquement, dès le moment où le niveau d'importation exonéré est dépassé.

Si, pendant cette crise, la Communauté européenne cherche à améliorer la compétitivité des entreprises, à limiter l'augmentation des coûts salariaux et à faire respecter la libre concurrence par les firmes de l'Europe des Douze — il est vrai que si nous sommes sévères pour ce qui se passe à l'intérieur de nos frontières, nous faisons preuve d'un très grand laxisme envers tout ce qui se passe en dehors de la Communauté européenne —, elle ne pratique pas vraiment une politique commerciale efficiente, sa politique anti-dumping connaissant, par ailleurs, des lenteurs et des insuffisances, ainsi que je viens de le signaler.

Elle ne développe pas une véritable politique industrielle, comme la définition d'objectifs sectoriels à atteindre et la mise en place des moyens nécessaires pour les réaliser. Pareille politique industrielle existe au Japon — par le biais du MITI — et, dans une moindre mesure, aux Etats-Unis. En outre, ces deux pays accordent une aide importante à certains secteurs, tels que ceux de l'aéronautique et de l'automobile.

La Communauté européenne n'élabore pas non plus une politique de l'emploi répondant aux problèmes actuels. Il suffit de comparer ce qui se passe au Japon avec ce qui se passe en Europe.

Ne pourrait-on envisager d'améliorer la qualité des services tout en soutenant l'emploi? Justement, il est intéressant de constater, au Japon, l'importance de la productivité de l'industrie, qui devient de plus en plus compétitive, et la faible hausse de la productivité des services qui continue à offrir de nombreux emplois. Cette situation est la même aux Etats-Unis.

J'aimerais que la Belgique puisse, à son niveau, initier des mouvements dans le but d'améliorer cette politique commerciale et industrielle pour l'ensemble des pays européens.

L'autorité que nous confère la présidence est très importante. Dans le passé, des réalisations substantielles ont vu le jour lors de la présidence belge et j'espère que des projets pourront se concrétiser ces prochains mois. Je souhaiterais que vous fassiez pression sur l'ensemble du Gouvernement, afin que durant la présidence, la Belgique se fasse remarquer de manière positive en matière de politique industrielle et commerciale. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Wathelet, Vice-Premier ministre.

M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques. — Monsieur le Président, je voudrais répondre à Mme Mayence que jamais la conjoncture n'a été aussi dure. La production industrielle a baissé de façon très importante; l'investissement industriel chute de l'ordre de 15 p.c.; la mortalité des entreprises progresse à un rythme dramatique et on annonce plus de 6 000 faillites pour 1993 en Belgique; enfin, dans certains secteurs industriels, les prix ont baissé de plus de 10 p.c. et la déflation est devenue, pour certains secteurs, une réalité.

Dans ce cadre, les déclarations se multiplient, les exemples concrets nous interpellent, des conférences et réunions en tous genres organisées sur les thèmes de politique industrielle et de politique commerciale sont plus que jamais à l'ordre du jour.

C'est le PDG de Schneider qui plaide pour un véritable *leadership* européen, pour que l'ensemble des partenaires pratiquent loyalement les règles du jeu concurrentiel, pour une réciprocité effective.

C'est Solvay, comme vous le soulignez, qui dénonce l'accentuation des pressions concurrentielles tant des USA que de l'Europe centrale et orientale, pressions qui touchent durement les secteurs les plus sensibles tels que le textile, la sidérurgie, la chimie, l'automobile...

C'est la multiplication des délocalisations au sein même de la Communauté européenne mais aussi à l'extérieur: Schneider perd un marché public du métro de Paris parce qu'il a été devancé par un concurrent européen auquel sa récente délocalisation en Finlande a permis de pratiquer des prix inférieurs de 40 p.c.

C'est un autre concurrent allemand qui installe ses usines en Italie pour accroître sa compétitivité en comprimant ses coûts de production.

C'est Philips chez nous, dans le Hainaut, qui ferme une de ses entités de lecteurs compacts et qui s'installe en Hongrie.

C'est Hoover qui délocalise ses activités de Bourgogne vers l'Ecosse.

C'est le fameux problème du dumping social. Et j'en passe...

C'est aussi la multiplication parfois dangereuse de déclarations intempestives: fermons les frontières et tout ira beaucoup mieux!

N'oublions pas, par exemple, qu'avec les PECO — pays d'Europe centrale et orientale — si l'on globalise, la Communauté européenne dégage en 1992 un surplus commercial de plus de 50 milliards de francs belges. En d'autres termes, nous gagnons des profits nets dans notre commerce et nos échanges avec ces pays. Les importations en provenance des PECO, vers la Communauté européenne représentent près de 3 p.c. des importations totales, soit moins que le commerce entre la Communauté et la Norvège. Soyons donc prudents quand nous nous plaignons!

A tout cela s'ajoutent une absence de marge de manœuvre budgétaire et une nouvelle donne internationale: une sorte de guerre économique subie de plein fouet par l'ensemble de nos secteurs industriels. Il y a près de dix ans, les gains de productivité expliquaient les deux tiers des suppressions d'emploi, les importations, un tiers. Aujourd'hui, aux dires des uns et des autres, c'est l'inverse.

Les causes de cette formidable pression extérieure sont de trois ordres.

Premièrement, il n'y a plus de division internationale du travail stable, de marchés protégés, de rentes de situation.

Deuxièmement, la concurrence mondiale est souvent inégale: avec nos niveaux de vie, notre système de protection sociale, notre droit du travail, nous ne pouvons ni ne voulons nous aligner sur le dumping social de certains de nos concurrents.

Troisièmement, le désordre monétaire international et, dans une moindre mesure, la politique des taux d'intérêt sont également la cause de cette pression.

Compte tenu de tous ces éléments, je suis donc heureux de cette interpellation qui est particulièrement d'actualité, d'autant que comme vous, madame, et comme de nombreux collègues, je suis

très sensible à ces éléments et à ces problèmes. En effet, nos entreprises doivent pouvoir considérer que l'espace communautaire ne se limite pas à une zone de libre-échange pure et simple, surtout interprétée de manière dogmatique, mais constitue aussi un espace-stratégie basé sur des politiques volontaristes, notamment en matière commerciale, susceptibles d'augmenter leurs chances de retrouver leur dynamique.

Je répondrai à l'interpellation en deux temps. J'expliquerai tout d'abord rapidement le processus et les réglementations communautaires au niveau commercial; je traiterai ensuite des mesures concrètes que j'entends proposer et pour lesquelles je me bats afin de veiller à ce que la concurrence s'exerce dans un cadre répondant à des réglementations comparables et de veiller à maintenir la compétitivité de nos entreprises.

L'interpellation de Mme Mayence met en cause la façon dont la CE applique, de manière générale, la réglementation communautaire anti-dumping et met l'accent de manière plus spécifique sur les importations, notamment de carbonate de soude en provenance des USA.

Il est exact que la durée des enquêtes menées par la Commission avant de pouvoir proposer des mesures en matière de dumping est trop longue.

Ce phénomène peut être attribué à plusieurs causes.

Depuis quelques années, la Commission se heurte aux pratiques de dumping de firmes originaires de pays extrêmement actifs sur le plan de la politique commerciale. Celles-ci introduisent, de manière quasi systématique, un recours devant la Cour de justice européenne. La Commission a donc tendance à prendre un maximum de précautions pour que les décisions prises soient parfaitement étayées, de manière à ne pas se voir désavouée par la Cour de justice, mais cela allonge la procédure.

Le dumping porte de plus en plus souvent sur des produits sophistiqués et non plus seulement sur des matières premières. Il est évident qu'effectuer une enquête en matière de dumping sur une matière première est infiniment plus simple et requiert moins de temps et de moyens qu'effectuer une enquête en matière de dumping sur un produit fini, tel qu'un poste de télévision couleur, par exemple.

La Commission se plaint d'un manque chronique de personnel affecté au secteur de l'anti-dumping. Par comparaison, la Commission dispose pour sa politique commerciale de 80 personnes alors que le service équivalent aux Etats-Unis en emploie 660.

Mais la raison fondamentale qui explique l'attitude prudente de la Commission réside dans le manque d'unanimité de la part des Douze auquel la Commission se trouve confrontée continuellement. Ainsi, certains Etats membres s'opposent, de manière systématique, à ce que les plaintes déposées débouchent sur des mesures concrètes. Le processus décisionnel communautaire n'assure pas une rapidité et une efficacité suffisantes aux décisions de politique commerciale: il faut donc inverser la logique.

A la différence du système américain, où la politique commerciale ressortit directement à la responsabilité du Congrès, avec délégation possible à la présidence, le régime européen se trouve pour l'essentiel sous l'autorité du Conseil européen. La Commission ne dispose que de pouvoirs de proposition qui peuvent à tout moment être remis en cause au travers soit du Coreper, soit du Conseil.

Les différences d'appréciation entre Etats membres — division typique entre les libres-échangistes purs et durs, situés généralement au nord de l'Europe, et les pays plus modérés, dans lesquels je range la Belgique — qui se retrouvent tant au niveau du Conseil qu'au niveau de tous les comités techniques, notamment le comité 113, bloquent la situation et gênent l'action de la Commission dont les propositions doivent être approuvées à la majorité qualifiée par le Conseil. Il en résulte que les actions sont systématiquement contrecarrées par le front des pays libéraux. La présence d'une minorité de blocage paralyse l'initiative de la Commission, empêche des décisions rapides, renforce la prudence des services de la direction générale compétente et ne permet pas au système de fonctionner de manière efficace et constructive.

De plus, la Commission souhaite ne pas paraître, aux yeux des pays tiers, comme étant une puissance protectionniste qui utilise la réglementation anti-dumping comme un instrument de politi-

que commerciale restrictive. Les pays tiers ont donc une tendance à s'attaquer beaucoup plus facilement à la Communauté — dont ils savent qu'elle est divisée et ne peut faire front de manière unanime — qu'aux Etats-Unis qui font toujours preuve de fermeté, et cela non seulement en matière d'antidumping, mais également dans l'ensemble des conflits, par exemple en matière de politique anti-subsidation...

Je puis, en tout cas, vous confirmer que j'ai donné pour mission à mon administration de défendre les intérêts légitimes des entreprises qui sont en butte à des pratiques déloyales en matière de dumping et de soutenir les positions de la Commission qui allaient dans ce sens.

J'en arrive aux actions concrètes. En ce qui concerne le cas particulier de la firme Solvay, je tiens à rappeler que la position prise par mon administration à propos de ce dossier a toujours tenu compte des intérêts légitimes de cette société. Mes services, qui représentent notre pays au niveau du Comité antidumping, ont toujours soutenu les demandes visant à établir des mesures antidumping à l'encontre des importations de carbonate de soude en provenance de différents pays d'Europe centrale et orientale, d'une part, et des USA, d'autre part.

Deux causes ont été identifiées par les représentants de Solvay pour expliquer les pertes intervenues dans le domaine du carbonate de soude en Belgique et en Allemagne: d'une part, la décision prise par la Communauté européenne, fin 1990, de ne pas prolonger les droits antidumping jusqu'alors en vigueur pour le carbonate de soude provenant des USA et, d'autre part, les nouveaux traités d'association avec certains PECO, en particulier la Pologne, la Bulgarie et la Roumanie, qui ouvrent le Marché commun aux carbonates de soude. Ces deux facteurs combinés auraient fait perdre quelque 800 000 tonnes, soit plus de 13 p.c. du marché, aux producteurs européens en 1992.

Les premières livraisons de carbonate américain sont apparues dans la Communauté européenne à la fin des années 70. Dès 1982, les pratiques commerciales des producteurs américains ont entraîné les producteurs européens à demander la protection de leurs marchés: les importations américaines de carbonate ont, ainsi fait l'objet d'un règlement antidumping qui a été appliqué jusqu'en septembre 1990, date de la décision de non-renouvellement. Avec la disparition du règlement antidumping, les producteurs américains, aidés par un dollar bon marché, ont commencé à exporter massivement du carbonate américain vers nos marchés.

Pour rappel, la Belgique n'a pas été suivie, si ce n'est par le Portugal, lorsqu'il a été question de maintenir les droits à l'égard des USA. L'appréciation avait été faite, il y a deux ans, par la Commission, laquelle avait considéré, malgré l'existence avérée d'une marge condamnable de dumping variant entre 13 et 15 p.c., qu'il n'y avait pas une menace suffisante de préjudice pour l'industrie européenne. Cela se trouve aujourd'hui démenti par la pénétration spectaculaire qui excède, en l'espace de deux ans, 600 000 tonnes par an, soit plus de 10 p.c. du marché européen.

Dans ce cadre, Solvay a introduit, dans le courant du mois de mai, une nouvelle action antidumping à l'encontre des importations réalisées sur le marché européen par les producteurs américains. Cette demande est totalement soutenue et défendue par les Affaires économiques. Elle a été examinée au Comité consultatif antidumping du 5 juillet. Ce comité doit décider de la prise en considération de la plainte de la SA Solvay et de l'ouverture de l'enquête par les services de la Commission. On se trouve donc au stade initial de la procédure qui n'aurait dû normalement soulever aucune difficulté. Il faut déjà savoir que deux délégations sont intervenues — l'Allemagne et le Luxembourg — pour demander un délai de réflexion avant de se prononcer sur ce point.

Des délégations ont déjà insisté sur le fait que certaines entreprises de transformation du carbonate de soude se trouvaient en concurrence directe avec des producteurs provenant des PECO et que toute augmentation du prix du produit fini à leur niveau aurait des répercussions préjudiciables à leur rentabilité économique. C'est vous dire les chances étroites que nous avons de faire triompher la demande antidumping qui a de nouveau été introduite par Solvay.

Cependant, plusieurs délégations se sont prononcées en faveur de la prise en considération du dossier et de l'ouverture de l'enquête et ont soutenu dès lors la position belge.

Mes services suivent avec la plus grande attention les développements du dossier, de manière telle que, lorsque le fond de celui-ci sera abordé au niveau du Comité antidumping, la position belge soit sans équivoque en faveur des intérêts légitimes de la firme Solvay.

Dans ce cadre, j'ai d'ailleurs averti notre ambassadeur à la représentation permanente afin qu'il défende cette position au Coreper.

Par ailleurs, j'ai pris des contacts avec les cabinets des différents Etats membres.

L'intérêt que j'ai pour la situation de la société Solvay s'est également porté sur une autre question.

Toujours confrontée à la concurrence déloyale américaine, la même société Solvay souhaite que, dans le cadre des négociations de l'Uruguay Round, le carbonate de soude soit considéré comme un produit sensible. Il faut donc lui réserver un traitement spécial: Solvay demande une période de quinze ans pour l'abaissement progressif des droits d'entrée; elle souhaite, en outre, que cette période de quinze ans comprenne un moratoire de cinq ans.

Par mon intervention, la représentation permanente de notre pays à Genève a été sensibilisée à cette demande de la firme et elle a été invitée à demander que ce carbonate de soude soit considéré dans le cadre des négociations tarifaires de l'Uruguay Round comme un produit sensible.

Cependant, jusqu'à ce jour, cette demande n'a pu déboucher sur des résultats concrets puisque les négociations de l'Uruguay Round sont encore loin d'être arrivées au stade final.

En conclusion, la société Solvay, comme les autres entreprises belges d'ailleurs — mais c'est un cas exemplaire —, a toujours bénéficié de l'appui du Gouvernement belge mais cela ne suffit pas pour aboutir à une décision opérationnelle au plan européen. En effet, d'une part, il nous faut du temps car, juridiquement, le processus est inversé — c'est la Commission qui devrait prendre la décision et non le Conseil — et, d'autre part, nous sommes loin d'être unanimes sur la question. Bien entendu, on pourrait « mourir guéri » mais le fait de bénéficier d'une disposition antidumping alors que l'entreprise a disparu n'a plus beaucoup de sens.

En ce qui concerne les PECO, le second facteur dénoncé concerne l'arrivée sur le marché européen de carbonate de soude provenant surtout de Pologne et de Bulgarie à la faveur des traités d'association qui ouvrent le marché aux producteurs d'Europe centrale. Ici également, les volumes sont relativement importants — 150 000 tonnes par an en 1992 — et, surtout, les prix sont particulièrement bas.

Les Polonais ont demandé récemment d'augmenter le quota de 25 000 tonnes pour lequel leurs importations arrivent sur le marché européen avec une franchise douanière; les Bulgares sont devenus très actifs en 1992; ils ont ouvert récemment un terminal à Anvers et leur souduière a une capacité d'un million de tonnes; les Roumains sont très peu présents si ce n'est via l'Autriche; ils possèdent deux souduières pour une capacité totale d'un million de tonnes.

Les importations de carbonate de soude légère font l'objet de règlements antidumping qui ont été reconduits mais ne sont pas vraiment appliqués en pratique, et ce d'autant que les producteurs semblent les contourner en y substituant de la soude densifiée et dépassant ainsi très largement les volumes qu'ils sont autorisés à importer en exemption de droits de douane.

De façon plus générale, un des objectifs fondamentaux de la présidence belge et qui concerne, en particulier, le ministère des Affaires économiques et celui du Commerce extérieur, consistera à mettre toute notre énergie pour réformer en profondeur le processus décisionnel en matière commerciale et, dans ce cadre, soutenir les propositions de la Commission qui, comme elle le

demande, souhaite pouvoir prendre les mesures de politique commerciale à moins d'être désavouée par une majorité qualifiée d'Etats membres.

En d'autres termes, elle souhaite avoir l'initiative de prendre des mesures exécutoires; elle ne se contente pas de proposer, comme aujourd'hui, des mesures qui doivent être entérinées par le Conseil européen à la majorité qualifiée.

Par ailleurs, il faut se battre pour renforcer les instruments de politique commerciale dont nous disposons. Je pense notamment à la procédure antisubventions où la Communauté dispose d'une réglementation pour lutter contre les importations subventionnées qui faussent le jeu de la concurrence, via l'application de droits antisubventions quand il y a constat d'un préjudice. Je songe aussi au nouvel instrument de politique commerciale qui, encadré dans des délais stricts d'application, prévoit une large gamme de contre-mesures: relèvement de droits de douane, instauration de quotas, suspension de diminution tarifaire, ... et qui, jusqu'à présent, n'a été utilisé qu'à deux reprises. Tel qu'il existe aujourd'hui, ce règlement est trop compliqué et les délais de procédure sont trop longs et trop complexes.

Il conviendrait également — mais un problème budgétaire se pose — de renforcer les services de la Commission: aux USA, 700 personnes sont responsables de la politique commerciale contre 80 pour la Communauté européenne.

Par ailleurs, les différents observatoires sectoriels prévus dans plusieurs résolutions du Conseil en matière industrielle électronique, automobile ou textile, doivent être réactivés et assurer les fonctions qui leur ont été confiées, notamment le suivi des échanges commerciaux entre grands partenaires.

En outre, vous devez savoir que, dans les lignes de force de la présidence belge, se retrouve également la lutte contre le dumping social et la tendance de déplacement de l'activité industrielle qui en résulte. Dans ce cadre, notre attention portera sur la nécessité de faire insérer des normes minimales dans les accords avec des pays tiers, notamment dans le cadre du GATT.

En définitive, je mentionnerai deux dossiers auxquels je suis particulièrement attentif, à l'instar de mon collègue Urbain: en l'occurrence, les sanctions prises récemment par les USA sur les importations d'acier européen, sur lesquelles la Commission pour le commerce américain doit définitivement statuer le 4 août, sanctions qui majorent de près de 100 p.c. les droits de douane sur certains aciers importés. Même si nos sidérurgistes belges ne sont pas frappés aussi durement que les autres sidérurgistes, européens notamment — en général, on reste en dessous du taux de 20 p.c. —, cette décision est absolument inadmissible et aura des effets indirects consistant notamment en un reflux possible des produits qui ne trouvent plus de débouchés aux USA.

Par ailleurs, notre industrie et le Gouvernement belge doivent rester solidaires de nos partenaires européens quant à la nécessité de fermes réactions et de contre-mesures à l'égard des USA.

Enfin, en matière de non-ferreux, je soutiens la demande du secteur de mettre en œuvre une clause de sauvegarde à l'égard des importations provenant de l'ex-URSS.

En résumé, il convient de mener une politique commerciale plus agressive dans ses instruments, dans ses délais et dans l'actualisation des instruments juridiques dont la Communauté dispose. Il convient également de faire preuve d'une volonté politique, y compris au niveau de la Commission, pour que la Communauté mène une politique commerciale. Aujourd'hui, nous donnons l'impression d'avoir peur et de vouloir être libres-échangistes uniquement pour des raisons dogmatiques. L'Europe ne doit être ni une forteresse ni une passoire. Face au Rambo américain ou à l'huître japonaise, une politique commerciale efficace doit trouver sa place. Malheureusement, je doute qu'aujourd'hui un consensus puisse être atteint pour pouvoir la mener.

J'ai entendu les réflexions d'un commissaire européen, M. Brittan, pourtant libre-échangiste, vis-à-vis des Anglais qui s'opposaient à la prise de certaines mesures de protection périphérique du marché sidérurgique. Il s'est adressé à son compatriote — qui exerçait une fonction différente — en lui disant qu'il ne comprenait vraiment pas comment les Anglais pouvaient s'oppo-

ser à une telle protection alors que l'industrie anglaise était en train de se décomposer. Quels intérêts les Anglais poursuivent-ils lorsqu'ils préconisent une Europe ouverte à tout vent? Des dogmes et un certain intégrisme doivent être dépassés. La concurrence et le libre-échange ne peuvent s'exercer que de façon réciproque puisque, finalement, ils nous apportent des bénéfices en termes d'emploi, d'économie et de compétitivité. Défendre le libre-échange pour soi quand les autres ferment leurs frontières n'a aucun sens. Défendre la concurrence quand il est prouvé que certains accords entre entreprises sont nécessaires pour être présent sur certains marchés, est également dépourvu de sens. Malheureusement, tout le monde n'en est pas encore convaincu au sein de l'Europe ni peut-être même au sein de la Commission. *(Applaudissements.)*

M. le Président. — La parole est à l'interpellateur.

Mme Mayence-Goossens. — Monsieur le Président, je remercie le Vice-Premier ministre pour sa réponse car il m'a entendue et comprise. Je suis dès lors certaine qu'il mènera cette politique à bien.

J'ajouterai toutefois un mot concernant les subventions qui sont actuellement accordées à la sidérurgie italienne et espagnole, la sidérurgie belge constituant un dossier différent. Je tenais à attirer l'attention sur les faits graves qui se déroulent actuellement. Dans le cadre de la politique européenne, les subventions accordées à l'Italie et à l'Espagne ont des conséquences dramatiques pour notre sidérurgie.

M. le Président. — La parole est à M. Wathelet, Vice-Premier ministre.

M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques. — Monsieur le Président, le dossier le plus important pour la présidence belge du conseil « Industrie » sera celui de l'acier européen.

Une diminution de 70 000 emplois est prévisible dans la sidérurgie au cours des années à venir. Cette diminution d'emplois ira de pair avec une réduction importante des capacités. Par conséquent, il convient d'être attentif au dossier des aides nationales. Dans cette perspective, j'ai postposé la date du Conseil européen qui devait se tenir le 26 juillet prochain. Concernant les aides nationales à certains dossiers — italiens et espagnols notamment —, j'estime en effet que nous ne sommes pas suffisamment proches d'une solution.

Vous avez tout à fait raison de dire, madame, que ces dossiers italien, espagnol et, dans une certaine mesure allemand, rendent la tâche de la Commission du Conseil et des sidérurgistes très ardue. La Belgique a connu des restructurations très difficiles. Vous devez savoir que pour certains dossiers, les aides nationales se chiffrent en centaines de milliards de francs. Il est évident que si l'Italie, l'Espagne ou l'Allemagne octroient de pareilles aides pour maintenir des capacités déjà excédentaires aujourd'hui, la catastrophe s'amplifiera.

Dès le mois de septembre, nous devons globaliser le dossier « sidérurgie ». Il faudra probablement intervenir de manière autoritaire dans les dossiers d'aides qui relèvent de la compétence de M. Van Miert. Hier, la Commission est intervenue à l'égard du dossier italien et a condamné des pratiques d'Etat qui aideraient des entreprises non rentables ou qui les aideraient sans tenir compte du code des aides adopté au niveau européen.

Il faudra donc résoudre les dossiers relevant de la compétence de M. Van Miert en même temps que ceux portant sur la restructuration de la sidérurgie européenne qui sont de la compétence de

M. Bangemann. Dans ces dossiers, les capacités doivent être réduites de manière substantielle, non seulement dans les entreprises en difficulté, mais dans celles qui se portent bien à l'heure actuelle et qui seront malades demain si les sidérurgistes n'ont pas la volonté de réduire les capacités. Il est évident que les sidérurgistes européens n'acceptent de réduire les capacités que s'ils obtiennent la garantie que des aides ne sont pas accordées dans d'autres pays pour le maintien d'installations déficitaires. Parallèlement, les Italiens et les Espagnols veulent une sidérurgie rentable. Ils souhaitent également bénéficier de certaines aides qui sont admises. Ces divers éléments doivent s'inscrire dans le plan global de réduction des capacités.

Le plan acier et les dossiers d'aides italien, espagnol et allemand constituent probablement la tâche numéro un que la Belgique doit mener à bien. Un point nous est favorable: nous ne sommes pas trop impliqués sur le plan national puisque nos entreprises ne se trouvent pas dans la situation catastrophique de certaines concurrentes italiennes, espagnoles et ne sont pas contraintes de réduire leur capacité de manière importante. Les Belges peuvent donc jouer le rôle d'arbitre et de conciliateur entre la Commission et les pays qui connaissent le plus grand nombre de difficultés. Pour la fin de cette année, nous devons donc trouver une solution globale, sur les plans économique et social, dans le dossier de l'acier.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

Mesdames, messieurs, notre ordre du jour est ainsi épuisé.

Onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Le Sénat se réunira demain, vendredi 9 juillet 1993, à 14 heures 30.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, vrijdag 9 juli 1993, om 14 uur 30.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 22 h 35 m.)

(De vergadering wordt gesloten om 22 h 35 m.)

ANNEXE — BIJLAGE

Prise en considération — Inoverwegingneming

Liste des propositions prises en considération:

Lijst van de in overweging genomen voorstellen:

A. Propositions de loi:

Modifiant les articles 204 et 205 de la nouvelle loi communale et insérant un article 204bis dans la même loi (de M. Wintgens);

A. Voorstellen van wet:

Tot wijziging van de artikelen 204 en 205 van de nieuwe gemeentewet en tot invoeging van een artikel 204bis in dezelfde wet (van de heer Wintgens);

— Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Visant à combattre les vols de bicyclettes (de M. H. Van Rompaey et consorts).

Tot bestrijding van fietsdiefstallen (van de heer H. Van Rompaey c.s.).

— Renvoi à la commission de l'Infrastructure.

Verwezen naar de commissie voor de Infrastructuur.

B. Propositions de résolutions:

Concernant le Zaïre (de Mme Maes);

B. Voorstellen van resolutie:

Betreffende Zaïre (van mevrouw Maes);

— Renvoi à la commission des Relations extérieures.

Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Concernant le rétablissement des droits de l'homme et l'encouragement du processus de paix au Rwanda (de M. Pataer);

Betreffende het herstel van de mensenrechten en de bevordering van het vredesproces in Rwanda (van de heer Pataer);

— Renvoi à la commission de la Coopération au Développement.

Verwezen naar de commissie voor de Ontwikkelings-samenwerking.

Concernant l'organisation et le management du ministère des Finances (de M. Geens);

Betreffende de organisatie en het management van het ministerie van Financiën (van de heer Geens);

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.

Concernant la fraude fiscale (de M. Geens).

Betreffende de fiscale fraude (van de heer Geens).

— Renvoi à la commission des Finances.

Verwezen naar de commissie voor de Financiën.